ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Из сторта

40 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 691
Субота
27. март 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

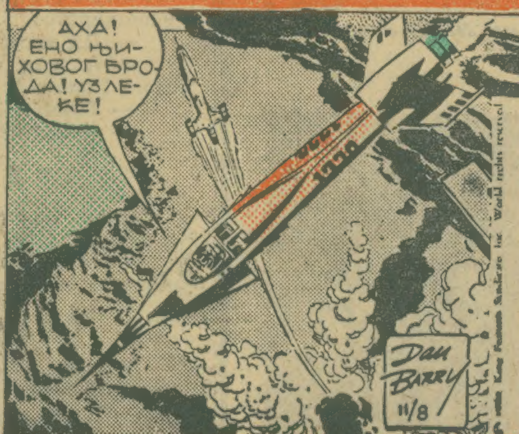

691

ТРКА ПРЕМА МАРСУ

Скривена алергија

Лов на јагуаре

Будите детектив

Моћан и усамљен

Стидљиви гусар

Скамером КРОЗ РАТ

Откупљени цртежи на конкурсу

ЦРНЦИ У САД

ПОСЛЕДЊИ догађаји у Сједињеним Америчким Државама, нарочито у њеним јужним савезним државама, где црначко становништво води активну борбу против расне сегрегације а за равноправност са осталим грађанима ове земље, поново су бацили светлост на један проблем стар готово сто година.

Један од највећих америчких председника, Абрахам Линколн, који је на челу америчког Севера, водио против јужних држава рат за укидање ропства, објавио је још 1863. године прокламацију о еманципацији и укидању ропства. Уставним одредбама 1868. године гарантована су једнака права црнцима. Године 1870. дато им је право гласа, а 1875. године призната су им једнака права за коришћење јавних служби, локала, саобраћајних средстава, културних установа и тако даље.

Грађански рат између северних и јужних држава је завршен признавањем пуне равноправности свих грађана Сједињених Држава без обзира на расу и боју коже. Међутим, прошло је сто година, али расна дискриминација у САД, наорочито у њеним јужним државама, и даље постоји.

У Сједињеним Америчким Државама има данас 20,500.000 црнаца или преко једне десетине од укупног броја становништва. Од тог скоро половина (10,1 милиона) живе у 11 јужних држава, а остатак у осталим државама. Још 1950. године у тих 11 јужних држава живело је двоструко више црнаца (9,1 милиона), него у осталим државама (око 5 милиона). Узрок пресељавању: веома тежак живот у јужним државама где су били притиснути терором, док су у северним државама услови за живот били сношљивији.

Од укупног броја црнаца у САД, највећи број живи у држави Мисисипи — 45 одсто, Јужној Каролини — 39 одсто, Луизијани — 33 одсто, Алабами — 32 одсто, Џорџији — 31 одсто, Северној Каролини — 26 одсто, Аризони — 22 одсто. У тим државама се расна сегрегација спроводи у најоштријем облику услед чега је и борба црнаца за равноправност тамо и најенергичнија.

По градовима однос је следећи: у Њујорку живи на 7,2 милиона становника око 1,1 милион црнаца; у Вашингтону више црнаца него белих — 412.000 на 764.000 становника укупно; у Чикагу на 3,550.000 становника живи 818.000 црнаца; у Филаделфији од 2 милиона 530.000 су црнци.

Иако су још пре 95 година добили право гласа, црнци у јужним државама никада нису били уписани у бирачке спискове нити су икада гласали. Број незапослених црнаца (8,7 одсто) је два пута већи него белаца (4,7 одсто), приход породице америчког црнца несразмерно заостаје иза прихода породице белца. Од 2,8 милиона црначке деце само 10.000 је успело да се нађе у школским клупама с децом белаца. У Алабами, у основним школама и школама другог степена од 280.000 ученика црнаца ниједан не похађа школе с белом децом. Сличан је случај и у Мисисипију, где има 288.000 и у Јужној Каролини где има 250.000 ученика-црнаца. У држави Арканзас од 109.000 црних ученика само 250 похађа школу заједно с белима, у Џорџији од 328.000 само 44, а у Луизијани од 297.000 само 107 ученика црнаца.

ОСАМ ТОЧКОВА

На осам точкова креће се ова приколица тешка 28 тона. Она је намењена транспортовању изузетно тешких предмета. Приколицу вуче нарочити трактор, а на њој се превозе бетонски стубови и плоче које се употребљавају при опитима који се односе на заштиту од радиоактивног зрачења. На нашој слици приколица је помоћу крана мало издигнута да би се видела њена специјална шасија.

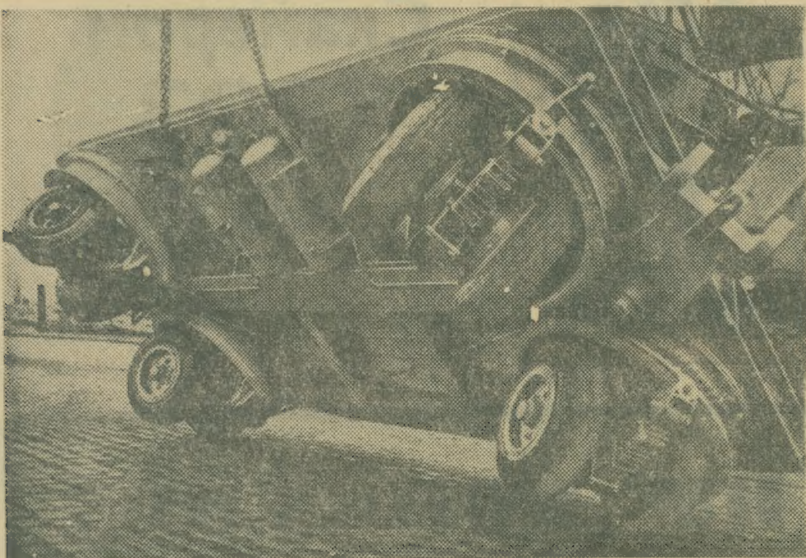

ПОСЛЕДЊЕ ВАН АЈКОВО ДЕЛО

Верује се да су радови који су вршени за последње четири године у замку Ворик, решили загонетку једне од светских мистерија сликарства — олтарне слике на којој је Ван Ајк (1390 — 1441) радио пред саму своју смрт 1441. године.

Олтарна слика била је централни пано једног триптиха. Питање на које историчари уметности вековима нису могли да дају одговор, било је колико је на слици сам Ван Ајк радио, а колико је било касније досликано. Данас, после четири године најсавеснијег и најтемељнијег рада, уклоњена је свака честица пребојадисавања, уклоњено је све што се могло скинути, а да се при том не оштети рад кичицом самог мајстора.

Слика је нестала пре више од 35 година. Данас се она чува под кључем у бочној капели замка Ворик. Сматра се да ће дело, које ће се можда продати, достићи цену од 500 милиона динара.

Двојици људи потребне су биле две године за уклањање пребојадисаног слоја. Један од њих био је К. Бом, рестауратор Берлинског музеја, који је радио заједно са једним белгијским рестаураторам.

Слика, која би по мишљењу неких стручњака била највеће Ван Ајково ремек-дело да је била довршена, биће изложена у замку Ворик у току овог пролећа.

Откупљени цртежи на конкурсу

„МЛИНСКО ДВОРИШТЕ", рад Невенке Стевановић, уч. VIIIб разреда основне школе — Бенковац

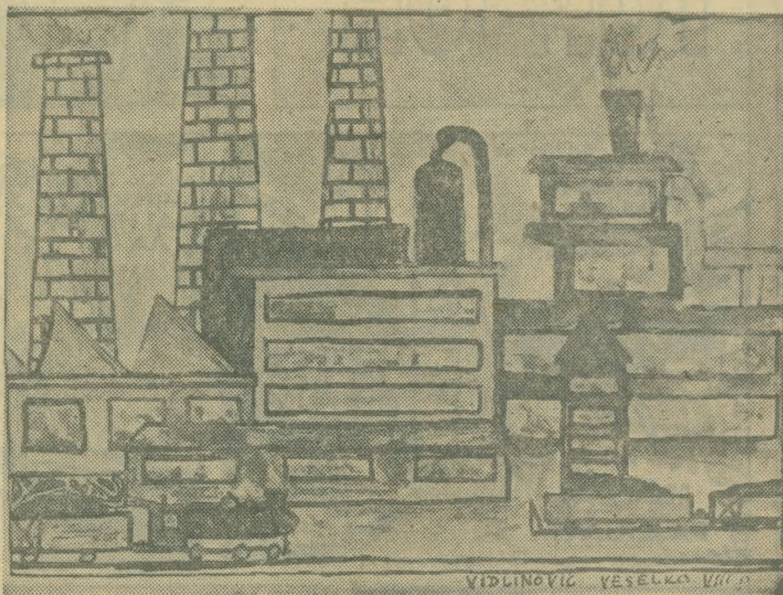

„ФАБРИКА", рад Веселка Видлиновића, Београд, Патриса Лумумбе 67/IV

АНЕГДОТЕ

УТЕХА

Карл Марија фон Вебер приредио је у једној варошици, на спрату изнад једне књижаре, клавирско вече које је било веома слабо посећено. После неуспелог концерта, књижар је потражио Вебера.

— Не треба да се секирате због овога, цењени маестро, нити да то сматрате својим личним неуспехом — покушао је књижар да га утеши. — У овој рупи од града људи су још до пре десет година лајали.

ПРИЈАТЕЉСКО УЈЕДАЊЕ

Јоханес Брамс и чувени лекар Билрот били су велики пријатељи мада су волели да један другог пецну, и то прилично јако. Једном, за време шетње, пролазећи крај многих споменика, Билрот је изненада застао и показујући на једно празно место рекао је:

— Кроз сто година овде ће стајати твој споменик.

Пошто је на то Брамс само одмахнуо руком, Билрот је додао.

— Да, овде ће стајати твој споменик, а људи ће се питати: „Ко ли је овај био?"

КАКАВ ПАД...

Пианиста Падеревски био је делегат Пољске на светској мировној конференцији.

Клемансо, који је представљао Француску, упита га:

— Ви сте онај Падеревски који је познат као први савремени виртуоз.

— Да, господине, председниче.

— А сада, сте настави Клемансо, министар спољних послова Пољске?!

— Тачно.

— Какав пад, рече Клемансо.

АРХЕОЛОГОВА ЉУБАВ

Агата Кристи, познати писац криминалних романа, удата је за археолога. Она често воли да каже:

— Ја сам најсрећнија жена на свету: мој муж ме све више обожава уколико више старим.

ГЕОМЕТРИЈА ЗАВИСТИ

Хемингвеј је имао обичај да каже о онима који су му завидели због успеха:

— Човек мери висину торњева према њиховој сенци, а величину људи по броју завидљиваца.

ПРВИ ПУТ

На дан свечаног пријема Лабиша, француског драмског писца у Академију наука било је врло хладно. Нови бесмртник је дрхтао у свечаној зеленој одори.

— Ви дрхтите, Лабиш? — упита га један академик

— Ах, да, одговори Лабиш показујући на сабљу. Ово је први пут да сам наоружан.

Слон преко поште

Један амерички сенатор добио је поштом из Камбоџе, уочи нове године, необичан рођендански поклон — младог слона. Животиња тешка око шест тона најпре је приспела на царинарницу у Сан

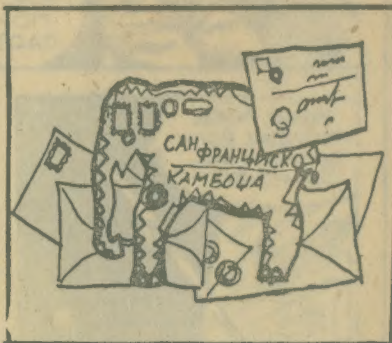

Франциско. Новогодишња шала скупо је стала сенатора: морао је да плати око милион и по динара царине и поштарине јер су Камбоџанци послали слона — на повуку, то јест поштарину је требало да плати онај коме је пошиљка упућена.

СКУПЉАЧ ЈАЈА

Мађарски зоолог Миклош Јанош један је од четири колекционара који има од државе специјалну дозволу за скупљање птичјих јаја. У његовој збирци има 1260 јаја од 101 врсте птица.

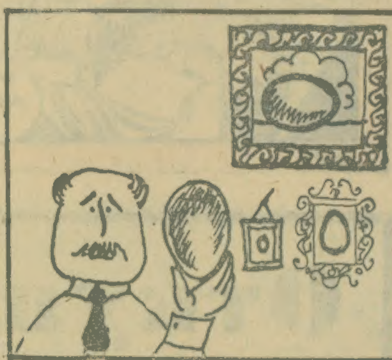

ФИНАЛЕ НА 100 МЕТАРА 1960. ГОДИНЕ У РИМУ. ПРВИ НА СЛИЦИ СВЕТСКИ И ОЛИМПИЈСКИ РЕКОРДЕР И ПОБЕДНИК ХАРИ (НЕМАЧКА)

БРЗИНА се тешко повећава

НА КРАТКИМ стазама најтеже се обарају светски рекорди.

Класична кратка стаза у трчању је 100 метара и на овој стази најтеже је оборити светски рекорд. То се најбоље види по томе што је пре рата: за 28 година, у трци на 100 метара светски рекорд поправљен само за 4/10 секунди.

Први светски рекорд на 100 метара забележен је 1912. године. Американац Липинкот прешао је ову стазу за 10 секунди и 6/10. Тек осам година доцније један атлетичар на 100 метара постигао је исто време.

Тада се на спортској позорници појавио феномен — Падок који је направио сензацију постигавши на 100 метара време од 10 секунди и 4/10.

Тадашњи спортски стручњаци сматрали су да је немогућно претрчати 100 метара за боље време од рекорда које је Падок постигао.

Осам година је протекло и Падаков рекорд је стајао чврсто. Тада се 1929. године појавио један црнац који је достигао Падоков подвиг. То је био Толан. Он је у току једне године два пута постигао време 10,4 на 100 метара.

Као првокласну сензацију објавила је штампа у целом свету 1930. да је оборен рекорд Американца Падока постављен још 1921. године. Канађанин Вилијамс постигао је на 100 метара резултат од 10,3 секунди. То је био врхунац људских могућности, говорили су тада спортски стручњаци.

Читава екипа атлетичара постигла је затим ово феноменално време на 100 метара. Толан, Меткалф, Пикок, Холанђанин Бергер, Јапанац Јошиока, Швеђанин Странберг, трчали су 100 метара за 10,3.

Када се веровало да је немогућно поставити боље време, црнац Џеси Овенс оборио је све претпоставке. Овај сјајни тркач претрчао је 100 метара за 10,2 секудни.

После Џеси Овенса 10,2 постигли су: Девис (САД) 1941. године, Ла Бич (Тринидад) 1948, Бејли (В. Британија 1951. у Београду), Фитерер (Немачка) 1954., Мороу, Бејкер и Мурчисон (САД) 1956.

Први атлетичари, који су трчали 10,1 на 100 метара били су: Вилијамс, Мурчисон (САД) 1956., Кинг (САД) 1959, и Тидвел (САД) 1960. У олимпијској сезони 1960. године Хари (Немачка) и Џером (Канада) постигли су равно 10,0 на 100 метара. Овај резултат изједначио је прошле године у Токију и олимпијски победник Хејс (САД) а у једној трци с нешто јачим ветром него што дозвољавају правила Хејс је постигао чак и 9,8 секунди.

МОДЕРНИ ОЛИМПИЈСКИ ПЕТОБОЈ

У историји олимпијских игара и спорта појавио се петобој први пут у старој Грчкој 708. године пре наше ере.

Први петобој састојао се од трчања, скакања у даљину, бацања копља и дискоса и рвања.

Модерни олимпијски петобој је такмичење састављено од пет спортских дисциплина, али није задржана ниједна од дисциплина старог грчког петобоја.

Модерни олимпијски петобој састоји се од ових дисциплина.

1) трчање на 4.000 метара (кросконтри)
2) јахање на 5.000 метара
3) пливање на 300 метара
4) мачевање
5) стрељање из пиштоља

Модерни петобој показује потпуно другу слику, али смисао је остао исти као у старој Грчкој, тј. војничко оспособљавање, јер војник има да савлада многе спортске дисциплине које су веома корисне у савременој војној обуци.

Једно је, међутим, тачно а то је да је модерни петобој знатно тежи од старога, нарочито по томе што је свака дисциплина различитија од друге.

ДРОЗД — УВЕК ОРАН ЗА ПЕСМУ

ПЕВАЊА дроздова, којих има неколико врста, спадају у најбоља међу свим птицама певачицама уопште. Нарочито дрозд — певач (Turdus philomelos Brehm) одликује се певањем пуним садржаја и милозвучности, које далеко одјекује уз наизменично мешање гласова фруле и одређених пиштавих и не много пријатних, недовољно јасних тонова.

Већина дроздова показује велику вољу за скитањем. Наша слика управо приказује америчког дрозда — скитача (Turdus migratorius), који је распрострањен и у Немачкој. Као ретко која птица, дроздови обиђу и више од половине земљиног обима, селећи се чак са крајњег истока Сибира, са Камчатке, одакле су прелетајући Берингово море прелазили поступно читаву Азију и долазили у Европу.

Високо обдарена, спретна, оштроумна, немирна, дружељубива птица, дрозд је увек оран за песму. По грању скачу брзо и вешто, од грма до грма, а када се вину у висину јуре кроз ваздух изванредном брзином.

Код нас као станарице су врсте: дрозд — имелаш (T. viscovorus L.), који је и највећи међу свим врстама дроздова, црни кос или црни дрозд (T. Merula L.), затим врсте боровњак или вењар, црвендаћ и цикељ.

Дроздови имају чула јако развијена: осете чак и мале инсекте на великој даљини, а када лете на великој висини разазнају предмете испод себе.

Иако не могу једно без другога и воле живот у заједници, доста често се ипак свађају, но ипак заједно путују и заједно проживе зиму у туђини.

Врло су корисни, јер им се храна састоји углавном од штетних инсеката, црва и пужева, али једу и јагоде. Затим, омиљена храна су им бобице горенка, кркoвине, пасдрена, удике, купине, јаребике, малине, бобице трешања, грожђа и других сочних плодова.

Брзо по повратку у свој завичај, рано с пролећа, женка снесе 4 до 6 комада јаја бледо до плавозелене боје као море са мрким ситним пегама и већ крајем марта она је у свом гнезду. Ново гнездо належе она опет са истом количином јаја почетком маја, а неких година деси се да она то учини и по трећи пут, нарочито ако има хране у изобиљу.

Оба родитеља воле свој пород. Када се после 14 до 16 дана излегу младунци, већ после три недеље они су способни за самосталан лет, захваљујући доброј и обилној исхрани.

Изузев косова, северније крајеве Европе напуштају сви дроздови и селе се на југ, у Италију, Шпанију. Француску, Грчку и јужне крајеве наше земље.

Дроздови неустрашиво нападају своје непријатеље. Покушају прво да их застраше облетањем око њих подражавајући жељу за непосредним нападима, а када им то не успе често из страха за своје младе прибегавају инстинктивном лукавству: направе се као да су болесни или рањени, лепршају све у једном правцу, лете и скачу са привидно великим напором и тако одмаме непријатеља, који већ мисли да је дошао до доброг залогаја, далеко од легла, када се дроздови дигну високо пут неба и изгубе се, па у заокрету брзо се врате до свог гнезда са радосним клицањем због постигнутог успеха.

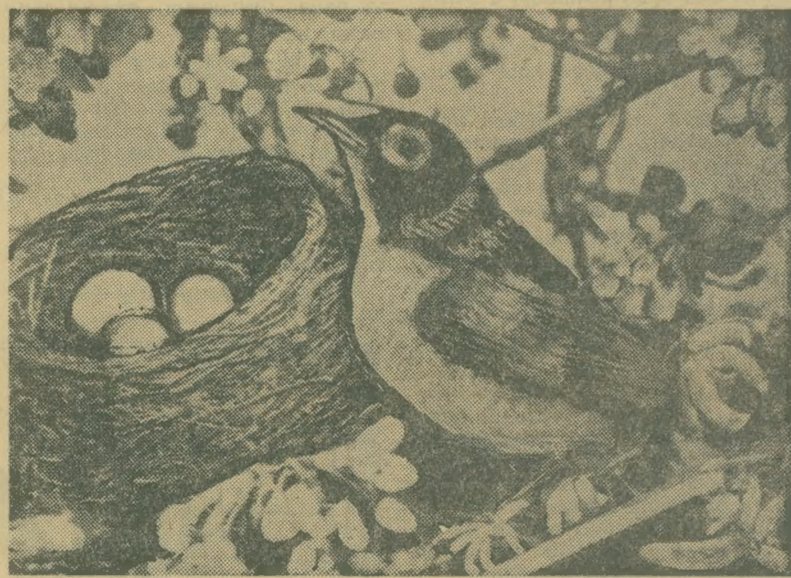

Као и све корисне птице дроздове треба чувати и штитити. У многим земљама законски је забрањено хватање свих врста дроздова разним замкама. Многи љубитељи птица код нас и на страни све више држе разне врсте дроздова и косова у малим кавезима, у којима се они поред славуја, канаринца и других птица певачица такмиче у веселом цвркутању и песми.

КУГЛАЊЕ

КУГЛАШКИ спорт није популаран како би можда требало да буде с обзиром на број играча. Узрок томе по мишљењу неких је тај што куглање није спорт који привлачи масе. Такмичења у куглању нису нарочито занимљива за посматрача, иако могу бити веома узбудљива.

Код овога спорта вештина игра значајну улогу, а самим тим игра постаје занимљивија. Па ипак куглање није могло да привуче публику и да изађе изван скученог оквира оних који се активно баве овим спортом.

За самог играча куглање представља велико задовољство. Од његове вештине зависи успех. Како је у овој игри веома развијено ривалство, играч преживљава сва узбуђења такмичарског спорта и те емоције привлаче га куглашком спорту.

Куглање је и врло користан спорт, јер развија скоро све делове тела, јача мишиће и одржава физичку кондицију. Добра му је особина и та што не изазива нарочито много напора. Играчи увек имају довољно времена да се одморе, пре него што поново баце куглу. Зато што није напоран, овај спорт је приступачан и старијим играчима. Отуда су врло често најбољи играчи куглања већ добро зашли у године.

Куглање је једна од најстаријих игара. То је разлог да се овај спорт код разних народа различито развијао.

Куглање се игра у дворанама и на кугланама на отвореном простору. Куглана је дугачка 22 метра, а ширина куглане је 1,70 метар. У дну куглане налази се нарочито одређено место на које се стављају такозване кугле — чуњеви које се обично праве од грабовог дрвета.

Куглање се игра нарочитим куглама које могу бити израђене од тврдог дрвета, испуњене гумом

или направљене од добро збијене хартије. Играчу је дозвољено да бира величину кугле по својој жељи. Кугле не смеју бити мање од 90 милиметара, нити веће од 150 милиметара у пречнику.

Куглање је веома популарно у многим државама, али се игра по разним прописима. У Америци, на пример, уобичајено је да се игра са врло великом куглом која се баца са велике даљине по необично глатком поду.

Највећа вештина је да се кугла баци тако да обори што већи број чуњева. Извежбани играчи често једним ударцем оборе све чуњеве.

Међутим, на званичним такмичењима — првенствима Европе и света, игра се по међународном систему. Такмиче се екипе и по јединци. Сваки куглаш баца по 200 пута, а број оборених чуњева у сваком хицу се збраја и добија се укупан резултат. Од 200 хитаца, 100 пута се баца „у пуне" чуњеве, односно после сваког хица поново се намештају свих девет чуњева. Других 100 хитаца су „на чишћење", односно куглаш мора прво да обори „почисти" све чуњеве па му се тек онда постави нових 9 чуњева. Вешти куглаш у првом хиту, на пример, обори шест чуњева, у другом преостала три, па у трећем покушају опет има свих 9 чуњева на стази. Слабији куглаш, међутим, мора да „потроши" по 3—4 хица да би и девети чуњ уклонио са писте и опет имао прилику да баца куглу у свих девет чуњева.

У Југославији се игра по такозваном народном систему, који је више прилагођен домаћим условима.

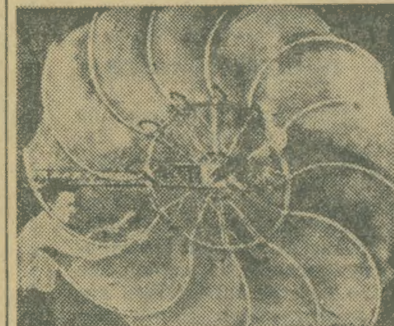

ЕЛЕКТРОНСКИ »ЦВЕТИЋ«

„Латице" ове радио-антене се склапају и читав уређај потпуно мења изглед. Склопљена антена веома се лако може пренети на било које друго место.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

Погрешка великог преступника

КАДА је домар позвао полицију, од преступника није више било ни трага. Али, почнимо од почетка. Приликом свог редовног вечерњег обиласка канцеларија, настојник зграде открио је страшну ствар. Благајница фирме за продају санитарних уређаја, чије су се канцеларије налазиле на шестом спрату, седела је дубоко нагнута над писаћим столом док јој је глава лежала на плочи стола. Поред ње на поду лежала је једна мала бочица, док је каса била широм отворена.

Настојник зграде прочитао је много криминалних романа и зато је знао како треба да поступи. „Само ништа не дирати! То је прва и најважнија заповест!“ Он је на прстима напустио благајничину канцеларију, остављајући иза себе отворена врата, да би из кућне телефонске централе, која се налазила на супротном крају ходника, позвао прво полицију, а затим лекара.

Његова опрезност ипак га није сачувала од прекора који су му касније учињени.

— Зашто нисте отворили прозор? — строго му је пребацио лекар. — Жена би досад дошла вероватно свести да сте извршили своју дужност и помогли јој!

Да, настојнику зграде није било нимало лако. Али, да се држимо реда којим су се догађаји збили. Пошто је позвао полицију и лекара, настојник је сишао у приземље да би их на улазу у зграду дочекао и показао им пут. Још у лифту изјавио је инспектору Вернеру да ништа није дирао. Тада је, међутим, дошло прво изненађење: врата од благајничке собе била су закључана! Кључ је стајао у брави са спољашне стране врата. Настојник је, пак, био убеђен да је врата оставио отворена. Зар је могућно да се толико преварио?

Пре но што се настојник прибрао, инспектор је откључао и отворио врата и упалио осветљење. Срећом, у соби је све било онако како је настојник оставио. А можда ипак не баш сасвим исто?

Лекар је сместа пришао жени за столом и опипао јој пулс, а затим је широм отворио прозор. Обавивши руку марамицом, инспектор је врховима прстију подигао флашу која је лежала на поду, отпушио је и кратко рекао:

— Етар!

После извесног времена, благајница је отворила очи и зачуђено се обазрела око себе. Као да је тек тада схватила шта се збива, узбуђено је крикнула да ју је неко напао, а затим је скочила и журно стала да преврће по каси. Разуме се, недостајао је читав свежањ крупних новчаница. Бројеви новчаница нису били прибележени...

— Ја сам често остајала после радног времена и сводила рачуне, — изјавила је благајница. — Досад ми се никад ништа није догодило. Не знам ко ме је напао. Осетила сам само како ми је неко с леђа притиснуо нешто влажно на лице...

Непознати нападач — као у већини узбудљивих криминалних прича и романа. Али, напад је могао да буде и симулиран. Јер, како је касније утврђено, на бочици су били откривени отисци само њених прстију.

— А куда воде ова врата? — запитао је тада инспектор показујући иза столице за писаћим столом врата која су била забарикадирана читавим брдом фасцикла.

— У собу мог колеге Смита — одговорила је благајница механички.

Али, када је погледала према вратима, разрогачила је очи:

— Како су само моје фасцикле доспела ту из ормара? Ја их ту никад не бих ставила јер се та врата не могу закључати. Ако неко наиђе из те собе...

И као неком чаробном руком, врата су се полако отворила, фасцикле су се с треском срушиле, а иза рагастова појавила се глава једног средовечног човека.

— Господине Смите! — повикала је благајница. — Догодила ми се ужасна ствар. Зар сте ви читаво време били у својој соби? И ништа нисте чули?

Чиновник Смит чуо је додуше сумњиву ларму, али непосредно пре завршеног радног времена испод врата му је било убачено претеће писмо у коме је стајало: „Ако вам је живот мио, своју собу не смете да напустите пре 20 часова.“ А сада је било тачно 20 часова.

— Зар нисте могли телефоном да обавестите полицију? — запитао га је инспектор Вернер.

— У мојој соби, на жалост, нема телефона — одговорио је Смит — а врата према ходнику нисам могао да отворим. Неко ме је закључао.

Док је један од пратилаца инспектора Вернера проверавао ове податке — утврдио је да су врата Смитове собе према ходнику заиста закључана и да кључа у брави нема — инспектор је затражио да види претеће писмо. Оно је лежало на Смитовом столу поред једног, очигледно у журби отвореног канцеларијског коверта, плаве боје и обичне величине. Само писмо је било велики бели табак хартије какав се употребљава за куцање на машини. Било је откуцано машином, без потписа. На горњем десном углу било је једно „магареће уво“, иначе је табак био потпуно гладак. Текст је гласио онако како је Смит испричао.

— Да, да — промрмљао је најзад инспектор Вернер мрштећи се. — једно од вас троје морам ухапсити. Питање је само да ли да ухапсим настојника зграде, Смита или благајницу?

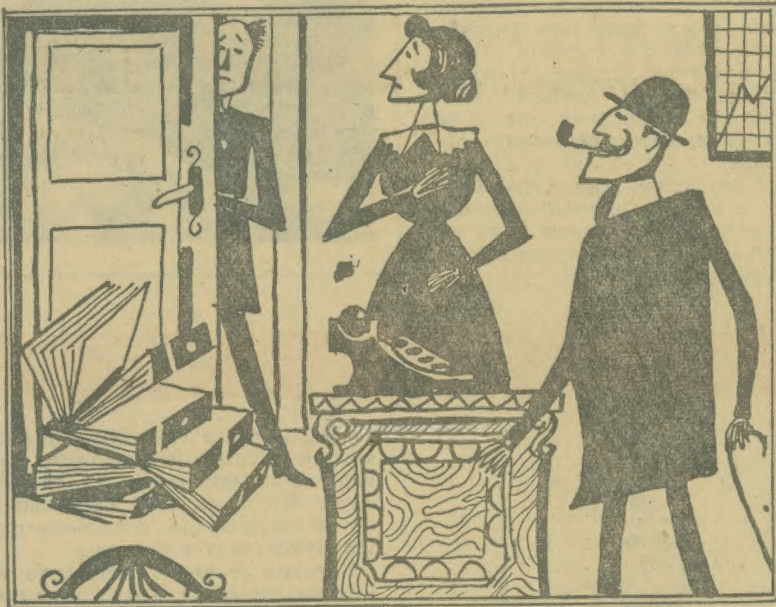

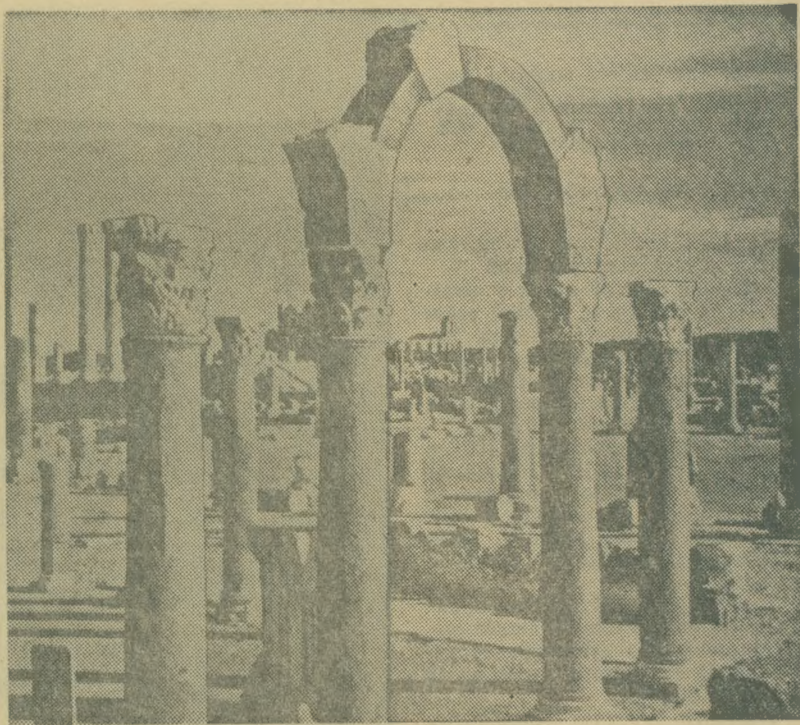

САВРАТА ЈЕ БИО ГРАД ЦИРКУСКИХ ИГАРА. НАЈПОСЕЋЕНИЈЕ СУ БИЛЕ БОРБЕ ПОЛУНАГИХ ГЛАДИЈАТОРА СА ЛАВОВИМА

САБРАТА И ЛЕПТИС МАГНА НЕКАДА СУ БИЛИ ПОЗНАТИ ЦЕНТРИ РИМСКЕ ИМПЕРИЈЕ У ЈЕДНОМ ДЕЛУ АФРИКЕ. БИЛИ СУ ВЕЋИ ОД ПОМПЕЈЕ И ХЕРКУЛАНУМА.

ДВА ПУСТИЊСКА НЕСТАЛА ГРАДА

БЕС Везува прогутао је Помпеју 79, године наше ере. Међутим, и Лептис Магна, два пространа и лепа града у Африци. Они су имали већи број становника, него Помпеја и Херкуланум, а били су познати као летовалиште где су на одмор долазили многи богати Римљани.

ПОЗОРИШТЕ У ЛЕТИС МАГНИ ДАТИРА ЈОШ ИЗ I ВЕКА НАШЕ ЕРЕ. У ПРВОМ ПЛАНУ СЕ ВИДИ СТАТУА КРИСПИНЕ, ЖЕНЕ ИМПЕРАТОРА КОМОДА

Сабрата и Лептис Магна називани су били и градовима тржницама јер се ту трговало златом, слоновачом, робовима, куповане су дивље звери. Римљани су у ствари развили Сабрату и Лептис Магну, а градове су заправо подигли још Феничани.

Лептис Магна је родно место римског императора Септимија Севера који је владао од 191. до 213. године. Септимије Север био је прилично образован човек, а у исто време добар организатор и администратор.

Ова два града вековима су остали затрпани док нису почели археолошки радови 1923. године. Данас, после ископавања могу се назрети лепоте Лептис Магне. У њој су се налазила позоришта, триумфална капија посвећена Септимију Северу, затим капија посвећена цару Тиберију, па два стара трга: један феничански а други римски, аркаде Каракале, вежбаонице Мадријана, базилика Јустинијана и тако даље. Позориште Лептис Магне датира још из I века наше ере. Да би гледаоци лакше подносили паклену афричку врућину, степенаста седишта била су окренута ка пучини одакле је долазио ветар с мора.

Сабрата је био град у коме су организоване циркуске игре. И сад су сачувани разнобојни стубови од мермера. Некада су у овај град стизале хиљаде путника који су се мешали са становништвом, колонима и римским војницима. У Сабрату су долазили да би гледали крваве циркуске игре. Најпосећеније су биле игре полунагих гладијатора који су се борили са лавовима. Недостатак слатке воде увек је кочио развитак овог пустињског града.

Када су дошли Арабљани у VII веку у ове пределе оба града су уништена.

У току напорног рада који је трајао деценијама археолози су нашли хиљаде фрагмената. Захваљујући тим радовима рестаурирано је позориште у Сабрати које данас изгледа као у време римске доминације када су приказиване класичне трагедије. По спољњем изгледу ово позориште представља једну од најлепших архитектонских творевина античке културе. Позориште није саграђено потпуно од мермера, јер је овај материјал требало довозити из Грчке и Италије. Унутрашњост позоришта сведочи о укусу ондашње епохе. Сцена је изванредно пропорционална и без икаквих декора који би помогли глумцу. Глумац је био онај који је требало да дочара према томе да ли је то била комедија или трагедија.

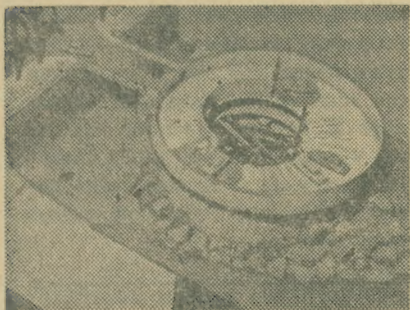

Подводно паркиралиште

Ница, сунчани град на Азурној обали, имаће једног дана довољно простора за паркирање аутомобила. Додуше, претходно треба остварити овај оригиналан пројект: подводну зграду за паркирање до које ће аутомобили долазити преко једног моста, да би од улаза до места за паркирање били пребачени помоћу једне округле покретне платформе.

ХЕРБЕРТ ДЕ БРИС:

ЗАБАВНИ АЛМАНАХ

МИЈНХЕР де Вит — прича се у Холандији — спада у ред оних који су рођени за велике трговачке послове, али да га је судбина унизила да буде обичан трговачки путник. Трговао је свачим што је људима било потребно за њихову срећу и удобност. Ко не зна, а и онај ко то већ зна шта му недостаје да буде срећан и како да свој живот учини што удобнијим, тај ће сасвим сигурно постати муштерија Мијнхер де Вита.

Лети он тргује или — ако хоћете — даје свој допринос за добробити човечанства, а зими се одмара од напорног рада. Једино у јануару има да испуни још једну мисију: да растура забавни алманах.

Свако познаје Мијнхера де Вита. Многи читају његов забавни алманах. Он зна ко га купује, а муштерије знају кад он обично долази. Па ипак прошле зиме код председника општине није затекао никог код куће. Зазвонио је код суседа:

— Знате, председник купује алманах сваке године. На жалост никог нема код куће, да ли бисте ви платили за њега? Три гулдена и 50. Сусед радо пристаде и Мијнхер де Вит, задовољан, пође даље.

На улици срете жену председника општине.

— Мијнхер де Вит, довикну му она, добро је што сам вас срела, код нас нема никог код куће, па ћу сад ја узети алманах.

Мијнхер де Вит предаде јој алманах, наплати три гулдена и 50, захвали и настави свој пут.

Гле, чуда, испред железничке станице на кога да наиђе? На председника општине главом.

— Каква срећа што сам вас срео, код вас није било никог код куће.

И председник општине није био мање обрадован; дуге зимске вечери без алманаха заиста би биле неподношљиве.

Мијнхер де Вит уручи му трећи алманах и задовољан добрим пазаром крену натраг у варош.

Тиме би било све речено и причи крај, да се одмах после њега и председник општине није одвезао натраг у варош. Мијнхер де Вит хтеде да сврати у један ресторан, кад угледа тамо председника, окрену се лагано, па затим брзо пође ка излазу. Али председник га је већ био приметио и позвао келнера:

— Реците, молим вас, оном господину — при том показа на Мијнхер де Вита — нека дође к мени.

Келнер сустиже Мијнхер де Вита на улици и пренесе му председникову жељу.

— Тја, знате — рече на то Мијнхер де Вит — господин председник редовно купује од мене алманах. Две године нисам имао довољан број па сам хтео да га обиђем. Пошто ја немам времена, поздравите га с моје стране и — кад ме је већ видео — дајте му овај алманах, а мени три гулдена и 50. Келнер му плати, однесе председнику четврти алманах и похита у кухињу.

— Овако гласно — рече он кувару — овако гласно у нашем ресторану још ниједан гост није грдио као овај градски отац.

У животу морнара Александра Селкирка, чији је доживљај инспирисао Дефоа да напише свој чувени роман „Робинзон Крусо“, два гусара одиграла су значајне улоге: један га је оставио на пустом острву, а други га је спасао

★

Стидљиви ГУСАР

ДАНИЈЕЛ ДЕФО није измислио Робинзона Крусоа. Основ романа чини истинит случај шкотског морнара Александра Селкирка, који је потпуно сам провео више од четири године на пустом острву. Ову „шалу“ приредио је Селкирку енглески капетан Вилијам Дампијер, необичан човек у чијем су се карактеру преплитали страст према разбојништву и огромна љубав за научна истраживања.

Авантуриста и научник-природњак, нестрпљиви пљачкаш и стрпљиви истраживач мора, страшни пират и не рђав писац, Дампијер је неколико пута опловио свет и боравио у многим неиспитаним кутевима наше планете. За време својих похода увек је вукао са собом дебео дневник у који је записивао податке о флори и фауни далеких земаља, о занимљивим обичајима народа и племенима, о ветровима.

Вилијам Дампијер родио се 1652. године у сељачкој породици; у 17. години постао је „мали“ на једном трговачком броду, а у 23. капетан краљевске флоте. У борби са холандском ескадром омирисао је барут и био рањен. Али, војна дисциплина брзо му је додијала. Кренуо је на Јамајку, нашао се у једној од пиратских република каквих је у то време у Карипском мору било много, ступио је на један мали брод без заставе, који се, према стидљивој белешци у његовом дневнику, занимао „тражењем“ провијанта. Уосталом,

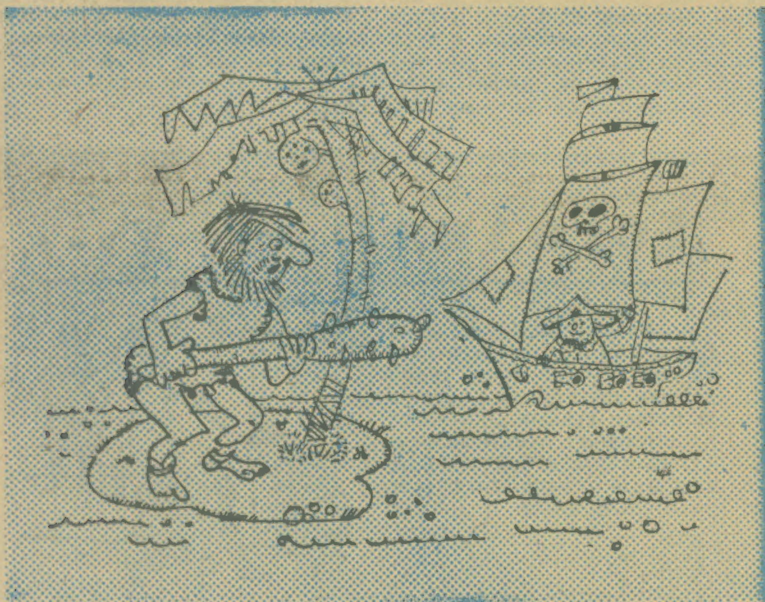

свему што се односило на гусарење Дампијер је налазио пристојне формулације.

Млади гусар предузео је опасан подвиг: скупио је чету одважних главосеча и повео је у дубину америчког континента на бављење „шумском индустријом“. Када се чета вратила на Јамајку, разбојници су неколико месеци трошили на пијанке опљачкано благо, а њихов вођ сређивао је научне податке о животињама и биљкама Средње Америке. Он је с природе нацртао мравоједа, оклопника, опосума, игуану, ондатру, неколико дотле непознатих врста мајмуна и корњача, а нарочиту пажњу обратио је колонијама мрава брижљиво описавши њихове навике.

Дампијерово интересовање за природу служило је као предмет за шалу његових колега који су се занимали само за звечећу монету. Али, капетан је остајао миран, па је чак својим пиратима стављао у дужност да у предасима између гусарских напада, врше научна испитивања и да му детаљно описују све што би видели. „Ја схватам да походи због провијанта нису баш најуобичајенији метод научних истраживања, али су зато потпуно безопасни, јер су моји људи добра заштита за једног научника. Моји необични асистенти често лажу о својим открићима из области флоре и фауне, али ја умем да разликујем лаж од истине“ — писао је капетан.

Својим гусарским бродом Дампијер је кренуо на обале Хондураса и Никарагве где је опљачкао шпански град Порто-Бело и где је проучавао живот москита. Заједно са својим пријатељем доктором Вафером и туцетом гусара прешао је Панамску превлаку и стигао до Тихог океана. Уз пут је у сусретима са индијанским племенима допунио своје етнографске белешке и разорио неколико богатих шпанских насеља. Дампијер је открио у океану острво Хуан Фернандез и учинио од њега своје пристаниште.

У Дампијеровом дневнику забележено је на једном месту да су некако у то време „почеле непријатности“. У ствари, шпанске власти расписале су огромну награду за Дампијерову главу. Расрђени капетан је заједно с доктором Вафером одговорио на уцену смелим подухватом. Заробивши нов шпански једрењак и „уобичајеним начином снабдевши се свим што је неопходно“ (што је у ствари значило да је било опљачкано неколико бродова које су срели), капетан је кренуо на далеку пловидбу из Атлантика око Рта добре наде у Тихи океан.

Страховите буре угрожавале су брод, посада се поразбољевала од скорбута, али Дампијер-истраживач био је награђен. За време те експедиције он је учинио многа научна открића. Капетан је описао лепотана-фламинга, морског лава, морску мачку и морског слона, проучио је пасатске ветрове крај обала Јужне Америке, изложио теорију о њиховом настанку, испитивао струје у једном делу Тихог океана, а кад је стигао до Јужног поларног круга своју пажњу је посветио поларној ноћи. Стигавши срећно до своје базе Хуан Фернандез, Дампијер је дао посади двонедељни одмор. Доктор Вафер је помоћу некуваног козјег млека и зеленог грашка лечио (и излечио) посаду од скорбута, док је Дампијер провео одмор у проучавању острва.

Одморивши се, гусари су узели курс према екватору. У близини Галапашких острва, како то сведочи Дампијеров дневник, на броду се „појавила велика резерва брашна“: сусревши на пучини трговачки конвој, гусари су га зауставили и натерали мирне морнаре да на њихов једрењак пребаце 5.000 џакова брашна...

На Филипинима, у водама Индокине, на Малајском полуострву и острвима Индонезије, Дампијер је доживео многе авантуре. Свуда се бавио пљачком, али је истовремено прикупљао научне податке, па је чак и издавао књиге. Да, на Истоку је објавио књигу о својим путовањима изостављајући из ње, разуме се, нежељене епизоде. На Суматри није имао среће: заробили су га. Готово годину дана Дампијер је био принудни заповедник тобџија на броду директора Источно-индијске компаније. Али, ни тамо га није напустила сналажљивост. „Изашао сам ноћу кроз пушкарницу у зиду тврђаве. Чекао ме је брод. Понео сам дневник и већи део скица.“

Године 1691. Дампијер се тријумфално вратио у Лондон доневши са собом огромно много бележака и цртежа, обиман дневник о народима многих земаља света и њиховим обичајима, као и резултате својих проучавања струја и ветрова. Научник-гусар издао је у Лондону своје животно дело: „Трактат капетана Дампијера о ветровима-пасатима, поветарцима, бурама, годишњим добима, плимама, осекама и струјама у топлој зони целог света“. Ова књига постала је веома популарна у Европи, преведена је на десетак језика и доживела неколико издања. За њом су следиле књиге: „Ново путовање око света“, „Дампијеров дневник“ и друга дела. Те књиге стекле су многе пријатеље међу научницима, дипломатама и познатим писцима међу којима су били и Џонатан Свифт и Данијел Дефо. Портрет Вилијама Дампијера доспео је у Националну галерију Енглеске.

Дампијерови савременици писали су да је он као истраживач био веома радознао, стрпљив и неуморан, а да се као гусар истицао лудом храброшћу, деспотизмом и да је у наступима гнева постајао ужасан. Гусарска вештина капетана Дампијера била је Енглеској потребнија од његове учености. Дампијер је био постављен за заповедника гусарског једрењака који му је поклонио краљ. У пратњи ратног брода „Сент Џорџ“ Дампијеров једрењак пресретао је и пљачкао шпанске бродове који су из колонија превозили злато и сребро. На „Сент Џорџу“ служио је као крманош Александар Селкирк.

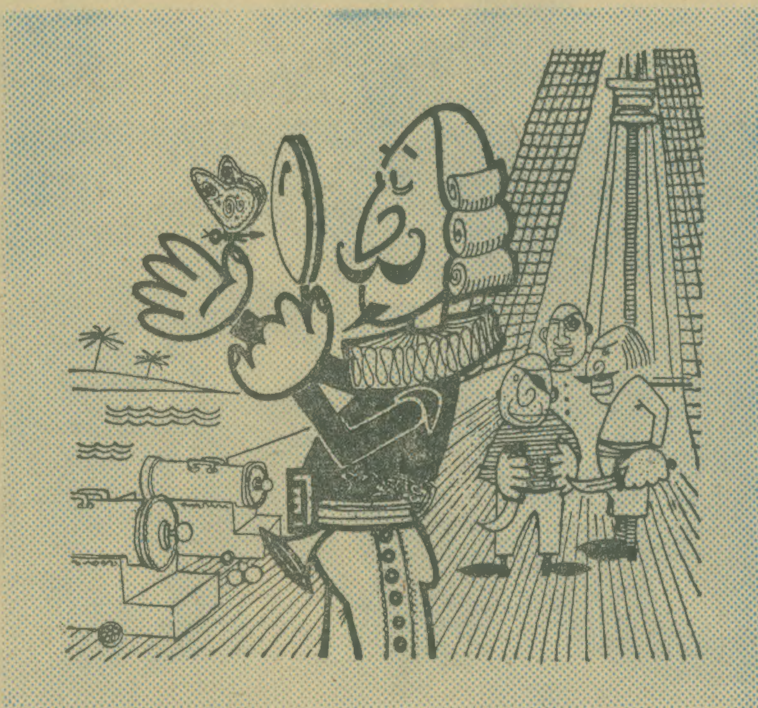

Године 1703. за време пловидбе према обалама Америке, бродови су се усидрили крај острва Хуан Фернандез. Ту на острву Дампијер се у нападу беса потукао са Селкирком. Разјарени гусарски заповедник наредио је да претученог крманоша оставе на острву...

Када се после четири године брод којим је командовао капетан Довер а на коме се налазио и Дампијер, нашао у близини острва Хуан Фернандез, Дампијер се сетио Селкирка па је предложио да погледају да ли је крманош жив. Селкирк је био толико озлојеђен на Дампијера и увређен његовим поступком, да је пристао да напусти острво и укрца се на брод тек када се уверио да њиме командује други капетан, а не Дампијер.

Четворогодишње самовање није утицало на умне способности и психу првог Робинзона. Довер га је поставио за свог крманоша и пре но што је стигао у Лондон Селкирк је, као крманош, обавио пловидбу равну по својој дужини путовању око света. Селкирков живот на пустом острву изазвао је сензацију и надахнуо Дефоа да напише свој чувени роман „Робинзон Крусо“.

А капетан Дампијер? Овај необични човек, научник и гусар, страдао је у једној бури на капетанском мосту свог брода, на месту на коме је и провео готово читав свој живот.

Ко је сйасао Робинзона

ЖИВОТНА историја човека који је са острва Хуан Фернандез спасао Александра Селкирка није ништа мање занимљива од живота гусара-научника који га је оставио на том пустом острву.

Томас Довер, капетан брода и заповедник пиратске дружине, стекао је славу не само тиме што је спасао Селкирка. Довер је исто толико познат и у свету науке.

Запитајте неког старог лекара или апотекара шта је у њиховој младости преписивано за стишавање веома јаких болова. Врло је вероватно да ће се између осталих средстава наћи Доверове пилуле или Доверов прашак. Да, ма колико то данас чудно изгледало, заповедник морских гусара Томас Довер био је — лекар.

Син имућних родитеља, он је студирао медицину и спремао се за најмирнију и најхуманију професију на свету. Али, љубав према узбуђењима и авантурама, а и случај, довели су га на пиратски брод. Храбар, сналажљив и образован, Довер је постао капетан. Многе године пловио је морима, нападао и пљачкао бродове и лучке градове. Као четрдесетогодишњак, уморан од бурног живота, Довер се вратио у Енглеску и почео да се бави лекарском праксом „обрадовавши свет својим пилулама против болова“. Рецепт за њихово справљање донео је са својих путовања по земљама Истока, а његова тајна крила се у томе што је у тим пилулама доза опијума за неколико пута превишавала ону која се у то време сматрала као безопасна за човека. Разумљиво је онда да је лек јаче деловао.

Смелог и не баш скрупулозног екс-гусара није узбуђивало то што би његови пацијенти или престали да страдају од болова, или би умирали. То није сметало, очигледно, ни његовим пацијентима јер је Довер брзо стекао славу и богатство. Он је до краја свога живота радо понављао да је имање стекао ризикујући не свој живот, већ стављајући на коцку туђе животе.

АУТОБУС ЗА КРАВЕ

У сенци лиснатог храста зауставио се аутобус. У њега су ушли путници. Али, кола се нису покренула с места мада су после извесног времена необични путници напустили аутобус, а њихово место заузели нови.

Тајна је у томе што је овај аутобус најобичнија станица за мужу, само на точковима. Уместо седишта, у аутобусу се налазе преграде за краве, а уместо „кондуктера“ о аутобусу се стара механичар који је истовремено и шофер.

Једна од бочних страна аутобуса отвара се и спушта чинећи широк и удобан мост преко кога може да до својих преграда истовремено приђе неколико крава.

Овај оригинални аутомобил дело је енглеских инжењера.

РУМЕНИЛО ЗА ЈАБУКЕ

„Образи као јабуке“ — кажемо за дете када му лице порумени од игре или мраза. Међутим, нису ни све јабуке румене и црвене: понекад оне узревају бледе и не изазивају жељу да у њих загриземо. Шта да се ради с тим „бледоликим“ јабукама?

— Треба их нарументити! — предлаже амерички стручњак за воће Оскар Шуберт.

Да би се то постигло у гранама јабука просврдлају се удубљења и у њих стављају гумена црева која иду до резервоара с бојом. Боју под притиском од 8 атмосфера убацује мотор трактора. Природне „водене цеви“ — судови у самој биљци довршавају посао разносећи убризгану боју до меса и опне плодова.

Ради чисте оригиналности, на овај начин могу се фабриковати јабуке љубичасте или плаве боје.

Лов на јагуаре

У ОВОМ НАПИСУ ДОНОСИМО ДВЕ ПРИЧЕ О ЛОВУ НА ЈАГУАРЕ. У ПРВОЈ ПРИЧИ ЈЕДАН ЈАГУАР ДА БИ СЕ „ОСВЕТИО" ЛОВЦИМА ПРЕВРНУО ЈЕ ЧАМАЦ СА ПСИМА ДА БИ ИХ „ПОДАВИО". У ДРУГОЈ ПРИЧИ ОПИСУЈЕ СЕ КАКО СЕ ЈЕДАН ЛОВАЦ ИЗНЕНАДА НАШАО ИЗМЕЂУ ДВА ЈАГУАРА. КАДА ЈЕ ОПАЛИО ИЗ ПУШКЕ, ОНА ЈЕ ОТКАЗАЛА. ЗАХВАЉУЈУЋИ СВОЈОЈ ПРИСЕБНОСТИ ИПАК СЕ СПАСАО.

НИЈЕ лако ловити јагуара. Тако бар причају многи ловци. Потребна је велика вештина и храброст. Јагуари су снажни готово као лавови и тигрови, али су, по некима, много лукавији и од лавова и тигрова. Сем тога, одлични су борци, а уживају у томе да убијају псе који их гоне. Међу становницима Мексика и Јужне Америке кружe многе приче о томе како поједине особе нестају. Све се то приписује мање-више јагуарима.

Јагуар највише воли да се крије по баруштинама, које су обично непроходне. Због тога је и лов на њега много тежи од лова на лава и тигра.

Два америчка ловца на крупну дивљач: Пет Ворд и Бил Ли радо су одлазили у лов на јагуаре. Највише јагуара било је у Мексику, у баруштинама око језера Аква Браво, где је ловац Бил Ли 1963. године изгубио пет паса. У лето 1964. године он је хтео да се освети јагуарима за тај покољ паса.

Ловци Ворд и Ли, по савету урођеника, понели су лукове и стреле, уместо пушке. Пуцњи пушке заплаше јагуаре, па их је тешко открити. После тромесечне праксе оба ловца су одлично гађали стрелама тако да су могли да погоде циљ и на већој даљини.

Ловци су подигли логор на обали језера где је вода била јако бистра и погодна за купање. Међутим, већи део обале губио се у непроходним баруштинама и густом шибљу где су врвели крокодили, затим се налазиле хиљаде барских птица, змија, корњача и многих других животиња.

У том делу баруштине највише су се кретали и јагуари. Кроз тај густиш они су вешто промицали, одлично су пливали и лако се пели на оближње дрвеће са кога су скакали на свој плен.

Да би изненадили јагуаре, ловци су обично водили по неког урођеника који је одлично имитирао „глас јагуара" тако да јагуари открију своје место. У тај предео су обично долазили моторним чамцем. Потом би угасили мотор и полако веслали поред обале језера или улазили у баруштине. Тамо где је било мало сувље, они су излазили из чамца и настављали пешке.

Једног дана ловци су као и обично крстарили поред обале изнад које се уздизала густа шума. У чамцу су се налазили два ловца, један домородац и 15 паса. Пси су били везани за чамац да не би искочили из њега у случају појаве јагуара или неке друге животиње. Наједном су угледали јагуара на дрвету одакле је вребао свој плен.

Ловци су изишли из чамца и приближили се с друге стране одакле су имали бољи циљ да га устреле. Јагуар је „приметио" тај маневар. И пси су опазили животињу. Почели су бесно да лају, покушавали да прекину конопце и јурну ка дрвету. У међувремену, Ли је одапео своју стрелу циљајући тачно у срце јагуара.

Стрела је продрла у тело животиње, али није погодила у срце, јер се јагуар хитро пребацио на једну нижу грану да би лакше скочио. У међувремену ловац га је погодио и другом стрелом. То је било исувише за животињу. Одлучила је да скочи. Али уместо да нападне ловце она је напала псе.

Чамац је био прилично удаљен од дрвета. Јагуар се винуо са дрвета у правцу чамца. Међутим, ипак није добро одмерио скок. Пао је на саму ивицу чамца. Разбешњени скоком јагуара, пси су јурнули у исто време на ту страну колико су им везе дозвољавале. Због тога се чамац преврнуо и пси су се нашли у води.

То је била страшна сцена за ловце. Поред обале било је много крокодила. Сваки час могли су да се појаве и поједу псе, који су и без тога били осуђени на пропаст дављењем, јер услед веза нису могли да се одвоје од чамца. Урођеник који се плашио крокодила више од свега почео је да виче у помоћ. Упркос свих опасности ловци су морали да скачу у воду и да спасавају човека и псе.

На њихову срећу док су они дрешили псе крокодили се нису појавили. Од петнаест паса успели су да спасу само седам док се осам паса удавило. Јагуар, који одлично уме да плива, успео је да се неопажено извуче из те гужве, али није преживео ране. Око стотину метара даље нашли су га мртвог. Ловци су га добро запамтили, јер им се јагуар жестоко осветио. Поред осам паса изгубили су много хране и друге опреме која се налазила у чамцу. И том приликом ловци су увидели да јагуари продају скупо своју кожу.

Вики Окадис је познати мексикански ловац, мада је релативно млад човек. Има свега 28 година. Један фармер позвао је Окадиса на ранч одакле му је нека животиња стално односила и убијала стоку. Пред сам долазак ловца фармеру је нестао један јунац. Ловац је одмах појахао коња и кренуо за јасним трагом јунца да види шта се са њим десило. Како је траг водио све дубље у баруштине, ловац је морао да остави коња и да настави трагање пешице. Пробијање кроз баруштину није било нимало пријатно, јер је густа трска скривала видик па је сваког тренутка могао да налети на јагуара.

После више од једног сата, пробијајући се кроз баруштину, ловац Окадис изненада је налетео на јагуара који је ждерао убијеног јунца. Заузет својим пленом, јагуар није обраћао пажњу на ловца и овај је могао мирно да нишани. Међутим, баш када је хтео да окине ороз, изненада, с леве стране, на удаљености од око три метра, појавио се други јагуар који се спремао да скочи на ловца. Ловац није оклевао. Окренуо је пушку и опалио.

Али, уместо пуцња чуло се само: „клик". Метак је омануо. То је био страшан тренутак за ловца који се нашао голорук између два јагуара. Јагуар није више чекао, већ је скочио у правцу ловца. У последњем тренутку ловац је имао толико присебности да баци свој шешир на главу јагуара. Удар шешира збунио је јагуара за тренутак. То је било довољно да ловац поново напуни пушку и опали на животињу која је била скоро испред њега. Све је то учињено у последњем тренутку.

Међутим, други јагуар који је дотле мирно јео свој плен, нашао се „побуђен" да интервенише. Ловац се поново нашао у страшном положају. Није био сигуран да ли је први јагуар мртав или се само претварао, што је био чест случај са њима. Из искуства сматрао је да му погођени јагуар може бити опаснији, ако се претвара па је зато поново пуцао у њега верујући да ће имати довољно времена да напуни пушку и дочека другог јагуара.

Ловчева рачуница била је погрешна. Јагуар није чекао. У снажним скоковима кренуо је према ловцу. Јагуар није имао сигуран скок и није могао тачно да оцени где ће пасти. Уместо да скочи на ловца, он је пао у блато на удаљености од једнога метра од ловца. Блато је прснуло на све стране, па у једном тренутку ни ловац ни животиња нису видели један другога. Ловац је ипак био толико присебан да у међувремену напуни пушку и ухвати згодну прилику да опали. Пазио је да погоди јагуара у главу, тако да га одмах убије, јер ако га одмах не убије, могао је и сам да страда.

Јагуар је застао за тренутак тресући блато са себе и у исто време тражећи ловца. То је било довољно да ловац нанишани тачно у главу и опали. Јагуар је покушао да скочи, али се једва мало подигао са земље и поново пао у блатњаву воду где је остао непокретан. За сваки случј ловац је пуцао још једном.

Када се све свршило ловац је почео да дрхти. Сада је био свестан у каквој се опасности налазио. Захваљујући присебности и брзини успео је да убије оба јагуара, а да сам остане неповређен.

У ПОСЛЕДЊЕМ ЧАСУ

Једна стара жена пришла је шалтеру једног од матичних уреда у Токију да би се распитала постоји ли могућност да се законски рок од 20 година продужи за извесно време и да се њен син нестао без трага пре две деценије, још не прогласи за мртвог. Мајка није хтела да поверује да је њен син мртав нако за двадесет година није дао од себе гласа. Сва њена пропитивања остала су без резултата и према прописима матични уред морао је да несталог званично прогласи умрлим. „Које име треба да запишем?" — запитао је чиновник старицу, а она је одговорила: „Суке Сасаки". Чувши то име чиновник је скочио и стао да понавља: „Мама, мама..." Мати и син срели су се заиста у правом тренутку.

Догодило се у...

... Калифорнији. Када је Волтер Тимер, оптужен због увреде, изјавио пред судом да има мале богиње, судија је читаво суђење „преселио" на оближње паркиралиште. Ту, са сигурне удаљености, судија је осудио оптуженог на новчану казну.

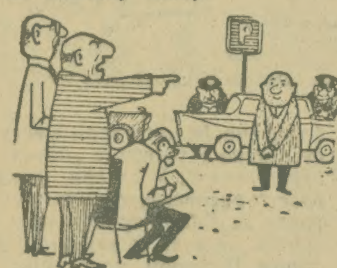

... Тенесију. У америчкој савезној држави Тенесију расправља се о предлогу закона према коме би се прилично строго кажњавали сви они који пролазнике гађају снежним грудвама, јајима и јабукама. За преступе деце одговараће њихови родитељи.

... Аризони. Према једном закону америчке савезне државе Аризоне, точење алкохола забрањено је у кругу од 300 стопа од једне цркве. Један судија одузео је једној робној кући дозволу за точење алкохола јер је тачним мерењем утврђено да се улаз у њу налази 299 стопа и 11 палчева далеко од цркве. У питању су била, значи, свега 2,5 сантиметра.

... Њујорку. У једној њујоршкој авенији један пролазник је спазио како коловозом „иде" један аутомобил без возача. Пролазник је притрчао, повукао ручну кочницу и кола су нагло стала. Тада се иза кола појавио један као рис бесан полицајац са чворутом на челу: он је хтео да своја кола одгура до погоднијег места за паркирање.

... Италији. Страсна привърженица падобранства Клара Компети из Бергама, приспела је на своје венчање скочивши падобраном из авиона.

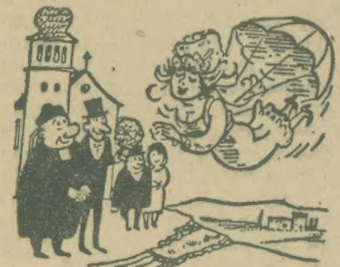

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

Рендгенски стереоскоп

Рендгенски снимци представљају драгоцену помоћ лекарима. И болесницима, разуме се. Незгодно је само то што су предмети на тим сликама пљоснати, то јест на њима се не види дубина. Додуше, искусног лекара та чињеница не збуњује много, мада и он често зажали што снимак није тродимензионалан.

Недавно је једна италијанска фирма разрадила нов метод рендгенског снимања који је у приличној мери ублажио овај недостатак обичних рендгенских снимака. Објект који се испитује фотографише се из два правца између којих постоји угаона разлика од 3 до 5 степени. На овај начин добијају се две фотографије. Ако се та два снимка посматрају кроз специјалне наочаре добија се слика која има своју дубину. Нов метод већ се примењује у пракси. Занимљиво је да је овај метод заинтересовао не само лекаре, већ и инжењере. Јер у савременој радиоелектроници многи детаљи заливају се пластичним масама и вештачким смолама. То је нужно због заштите од влаге, због повећања издржљивости појединих детаља. Али, да ли је то заливање добро обављено? Да није промакла каква грешка? На сва та питања дају одговор рендгенски снимци добијени новим методом.

ДЕЧАК ПРОТИВ ОРЛА

Почетком марта месеца у Норвешкој се збио догађај који својом необичношћу подсећа на приче из митологије. Дванаестогодишњи Јерген Лезет борио се више од пола часа с једним орлом да би га спречио да не однесе његовог осмогодишњег брата. У једном месту у близини Алесунда оба дечака су се играла када се изненада спустио један орао и зарио своје канџе у леђа Јергеновог млађег брата. Јерген није изгубио присуство духа, већ је сместа зграбио један камен и њиме ударао орла све док овај није подлегао ранама. Орао је имао распон крила од 1,52 метра.

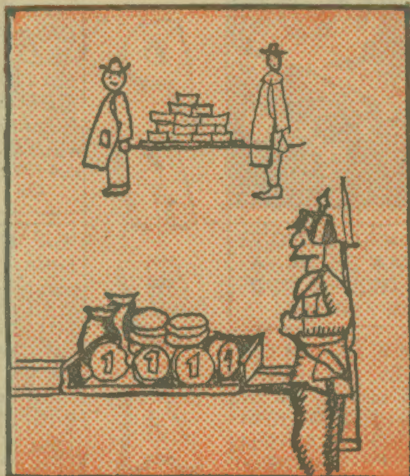

НОВАЦ ОД ГЛИНЕ

У Немачкој, у периоду између 1914. и 1924. године „кован" је новац од — фајанса и порцулана. Овај необичан новац постао је сведок сиромаштва и тешког стања у овој земљи у годинама првог светског рата и непосредно после његовог завршетка. Најпознатије „новчанице" ове врсте израђене су од чувеног мајсенског порцулана. Израђиване у малим серијама, оне данас представљају велику реткост.

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

ЗАГОНЕТКЕ

1. Где се вода најскупље продаје?
2. Где у вола има највише меса?
3. За шта се коњ води на воду?
4. Кад је коњ најтежи?
5. Кад се коси сено?
6. Какве шуме има највише?
7. Каквог песка у мору има највише?
8. Ко вазда кука, а невоља му није?
9. Ко има у репу памет?
10. Која је вода без песка?
11. Која је вода поље прекрила, а не може мрава да удави?
12. Која је риба најмања?
13. Који кривац сече ноге правима?
14. Коју траву и слепци познати могу?
15. Ко поцрвени кад умре?
16. Ко све језике на свету зна?
17. Шта без ногу бежи, а без руку граби?
18. Шта вода не може однети?
19. Шта има и у води и у гори једно исто име?
20. Шта је веће кад му се одузме, а мање кад му се додаје?
21. Шта је најбеље на свету?
22. Шта је најбрже на свету?
23. Шта је најслађе на свету?

ОДГОВОРИ

1. У апотеци.
2. Под кожом.
3. За улар.
4. Кад ти стане на ногу.
5. Сено се никад не коси, него трава.
6. Криве.
7. Мокрог.
8. Кукавица.
9. Кантар
10. Суза.
11. Роса.
12. Она којој је реп најближе глави.
13. Срп.
14. Коприву.
15. Рак.
16. Одјек.
17. Риба.
18. Сенку.
19. Клен.
20. Јама.
21. Дан.
22. Ум.
23. Сан.

ПОСЛОВИЦЕ

Во се веже за рог, а човек за језик.

✲

Где лаж руча, онде не вечера.

✲

Гори је оштар језик, него оштра сабља.

✲

Дај му власт у руке, па да видиш ко је.

✲

Залуду ти пријатељ, кад нема пријатељства.

ПАЈА ПАТАК

by Walt Disney

ХММ... ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ ПЛАНИРАНО ЗА ДАНАС? ОХ, ДА!

КУЋНА ОГЛАСНА ТАБЛА

ДЕЦО! НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА СЕ ОКУПАТЕ! УЈКА

ДЕЦО! НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА СЕ ОКУПАТЕ! УЈКА ПАЈА

А ЈА ЋУ СЕ ОКУПАТИ ДОК СЕ ОНИ ИГРАЈУ!

ТАКО! ПРИЈАТНА И МЛАКА! БАШ К'О ШТО ЈА ВОЛИМ!

ЈА ЋУ ПРВИ... ДОК ЈОШ ИМА ДОВОЉНО ВРЕЛЕ ВОДЕ!

ХМ! САСВИМ ЈЕ МЛАКА!

УДЕСИЋУ КАО ШТО ЈА ВОЛИМ!

ЈООООЈ

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

НАПРАВИ САМ

Сто савијен као кофер

Без много муке можете и ви направити овај солидни сто који кад се склопи изгледа као лаки кофер дугачак 80 а широк 60 сантиметара и дебео 12 милиметара. Уколико се стриктно будете придржавали датих димензија као и осталих упутстава имаћете комад намештаја солидан, трајан и практичан.

Најпре погледајте наш цртеж (сл. 1) да бисте добили слику како изгледа сто кад је расклопљен а како кад је склопљен.

Од ултрапаса у боји, дебљине најмање 6 милиметара обрежите две табле величине 80х60 сантиметара. Затим уоквирите све ивице стола летвицама обојеним светлијом бојом од ултрапаса, дебљине 6х6 сантиметара. На сваки од углова стола, с доње стране, причврстите помоћу шарки по једну летвицу (ногу). Приликом зашрафљивања пазите да вам шраф не пробије плочу на столу.

Сад погледајте наш цртеж бр. 2, на њему је приказан начин на који су горње плоче на столу састављене такође помоћу шарки. Уколико не нађете ове величине можете ставити и четири комада мањих шарки.

Ако погледате цртеж бр. 2 јасније ћете видети како се ноге од стола савијају приликом његовог склапања. У левом углу лежи савијена једна нога, док су остале три спуштене. И оне су причвршћене шаркама ради лакшег склапања. Дужина сваке ноге од стола износи 65 сантиметара а дебљина 4 сантиметра. Да би склопљене ноге чвршће лежале закачите их кукицама: дужине 55 сантиметара. Део кукице под А ставите на једну четвртасту плочицу са прстеном, коју можете набавити у свакој гвожђарској радњи. И исправљене ноге стола треба закачити по једном кукицом само знатно мањом, да случајно која нога кад је сто расклопљен не би поклецнула.

Кад ноге на столу подавијете и обе табле саставите остаје вам само транспорт — односно сто можете ставити и у плакар или угао одаје а да вам при том уопште не смета.

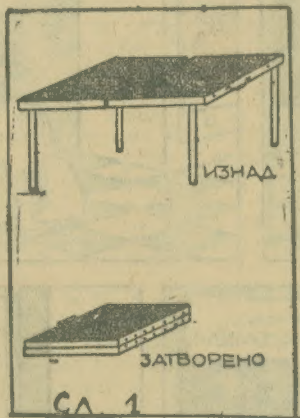

Сл. 1

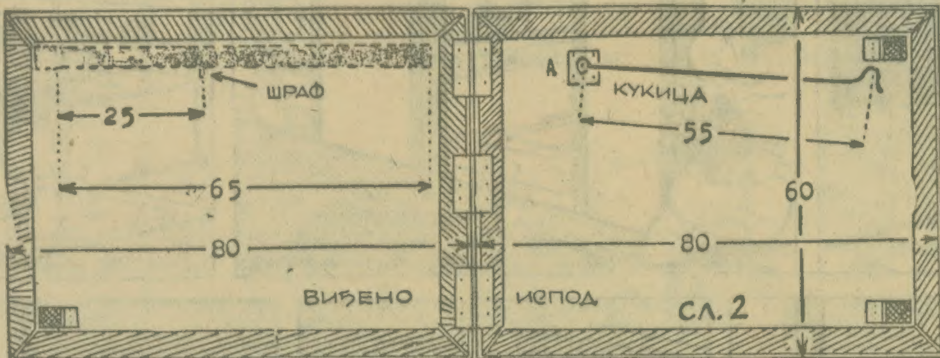

Сл. 2

НАГРАЂЕНА

На први поглед учиниће вам се да је преко ове мирне овце пребачена плетена марама... Не, пажљиво загледајте! То је дугоруна кастеланска овца, одрасла испод Пиринеја на југу Француске, која је на једној сточној смотри у Енглеској добила прву награду. Ова овца даје 4 пута више вуне него друге овце.

По Брадфордској класификацији вуна се класифицира у бројевима, који означавају колико се замотака може испрести из 1 фунте тј. 453,6 грама опране и чешљане вуне. Сваки је замотак дугачак 560 јарди — 512 метара! Уколико је вуна финија, она даје већи број замотака.

Нити вуне и длаке грађене су слично од три различита слоја. Унутрашњи слој састоји се од изумрлих ћелија и зове се срж. Срж имају само дебеле нити вуне. Средњи слој вуне називамо кором, док је споља покожица. Основна разлика између нити вуне и длаке управо је у покожици. Код вунене нити ћелице покожице прелазе једна преко друге попут црепова на крову, док код длаке ове ћелице леже једна уз другу.

ЕКСПЕРИМЕНТ НА КРАКАТАУ

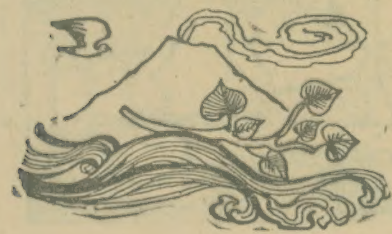

Веома често експеримент који је „извела" сама природа замењује научницима специјална истраживања. Познато је, на пример, да биљке путују, премештају се с места на место. Којом се брзином обављају те сеобе? Шта више помаже биљкама на тим путовањима — ветрови или морске струје?

Занимљиве податке о томе дала су проучавања на острву Кракатау у Малајском архипелагу.

Августа 1883. године на острву се догодила страховита вулканска ерупција у којој је уништено све растиње. Међутим, већ после 50 година на острву је била 271 врста биљака. Од тог броја 40 одсто биљака доспело је на острво захваљујући ветру, 30 — морским струјама, а 25 су донеле животиње. Све те биљке превалиле су најмање 64 километра воденог пута, јер толико износи растојање које дели острво од најближег копна.

ПРЕБАЦИЛИ СЕ

Недавно је у част заседања концила католичке цркве у Ватикану, Панама издала велику серију марака на којој су представљене катедрале и саборне цркве из двадесет и две земље. Ова серија донела је панамској пошти, поред зараде, и прилично непријатности, јер су се на маркама, поткрале неке не баш мале грешке. Тако је, на пример, уместо познате православне цркве „Александар Невски" у Софији, на марку стигла једна — џамија.

RIPLEY'S

Веровали или не!

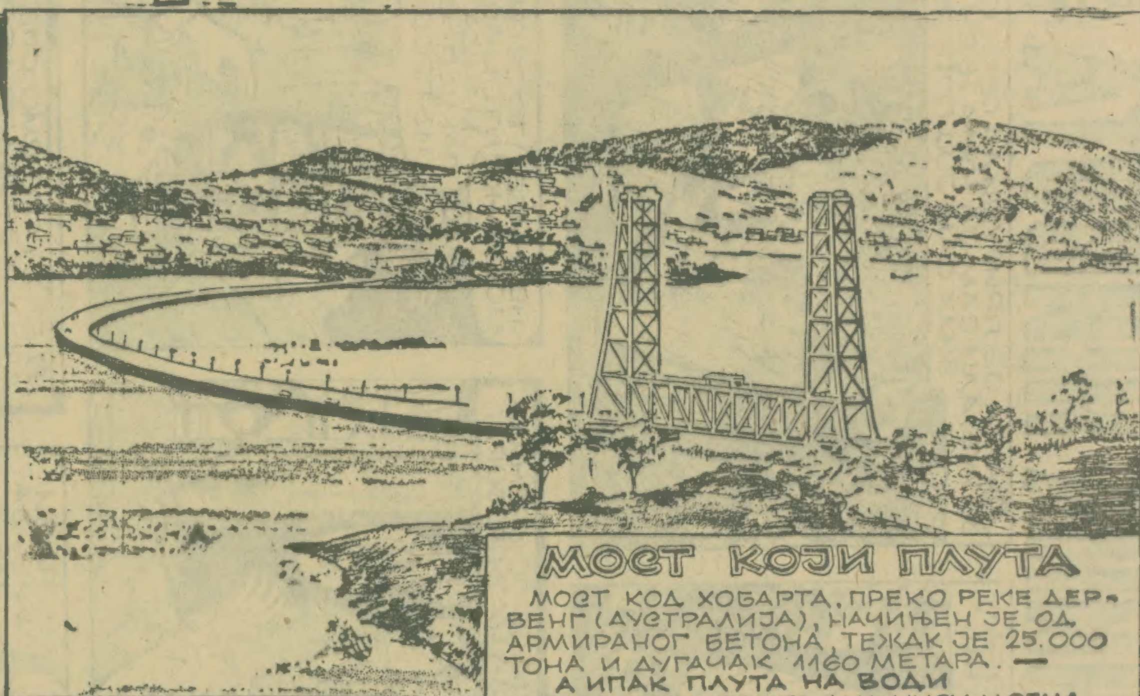

МОСТ КОЈИ ПЛУТА

МОСТ КОД ХОБАРТА, ПРЕКО РЕКЕ ДЕРВЕНГ (АУСТРАЛИЈА), НАЧИЊЕН ЈЕ ОД АРМИРАНОГ БЕТОНА, ТЕЖАК ЈЕ 25.000 ТОНА И ДУГАЧАК 1160 МЕТАРА. — **А ИПАК ПЛУТА НА ВОДИ** ЈЕР СЕ У МУЉЕВИТО ДНО НИСУ МОГЛИ ПОБОСТИ СТУБОВИ

СУЛТАНИЈА КОЈА ЈЕ СПАВАЛА ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

СУЛТАНИЈА ЛЕРКХАН, ЖЕНА ТУРСКОГ СУЛТАНА ИБРАХИМА, ЗНАЈУЋИ ДА ЈЕ ЖИВОТ ЊЕНОГ ТЕК РОЂЕНОГ СИНА МУХАМЕДА У СТАЛНОЈ ОПАСНОСТИ, **СЕДАМ ГОДИНА СПАВАЛА ЈЕ СЕДЕЋИ НА СТОЛИЦИ И ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ!** СВОЈУ „МРТВУ СТРАЖУ" НАПУСТИЛА ЈЕ 1648. КАДА СЕ ЊЕН СИН ПОПЕО НА ПРЕСТО У СВОЈОЈ 7. ГОДИНИ КАО МУХАМЕД IV

Жаба

ЈЕ БИЛА ПРВО БИЋЕ НА СВЕТУ С ГЛАСОМ

ПЕРСИ ФРАНСИС ПЕСКОУ

ИЗ КРИСТЧЕРЧА (НОВИ ЗЕЛАНД), ЗБОГ ЈЕДНЕ ОЗЛЕДЕ ЗАДОБИЈЕНЕ НА ФУДБАЛСКОЈ УТАКМИЦИ 1898 ГОДИНЕ НОСИО ЈЕ 65 ГОДИНА, И ДАЊУ И НОЋУ, ЦРНУ МАСКУ ПРЕКО ЛИЦА ПА ЈЕ С ЊОМ И САХРАЊЕН!

ПРИЛЕПАК

ЗВАНИ „КЉУЧАОНИЦА" ДУГАЧАК СВЕГА 6,5 САНТИМЕТАРА ЗАЛЕПИ СЕ ЗА СТЕНУ ТАКО ЈАКО ДА ЈЕ ПОТРЕБНА СНАГА ОД 32 КИЛОГРАМА ДА БИ СЕ ОДЛЕПИО

СТЕНА — МЕДВЕД

У БЛИЗИНИ ВАРНЕР СПРИНГСА (КАЛИФОРНИЈА) ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

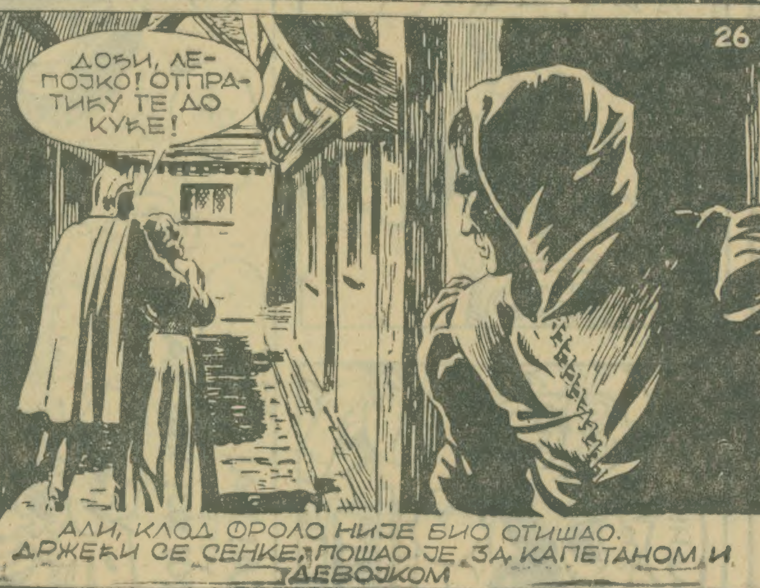

КРИЛАТИ БИЦИКЛ

У Енглеској је један проналазач конструисао бицикл с пропелером који може да развије брзину од 30 километара на час. Пропелер се ставља у покрет обичним преносом са педала. Проналазач сматра да ће овај бицикл, када га снабде још и крилима и повећа му брзину, моћи и да полети.

★

ИЗМЕНИО СЕ ЈЕЗИК

Једном дечку никако није ишао од руке латински језик. Његова мајка, која је учила и волела латински језик, неуморно је радила с њим код куће. То се њему никако није свидело. Једном приликом он је одговорио нешто наопако па му је мајка приговорила и исправила га а он јој је довикнуо:

— Мама, не заборави да се од твог школског времена латински језик много изменио.

★

ЈАПАНЧЕВ РЕКОРД

Тридесет једногодишњи продавац воћа и поврћа Јапанац Иширо Хосакова успео је да у рекордном времену од 30 минута поједе 116 чинија пуних резанаца. Такмичење у једењу резанаца приређује се сваке године у Марноки, на Хавајима. Овогодишње такмичење било је четрнаесто по реду.

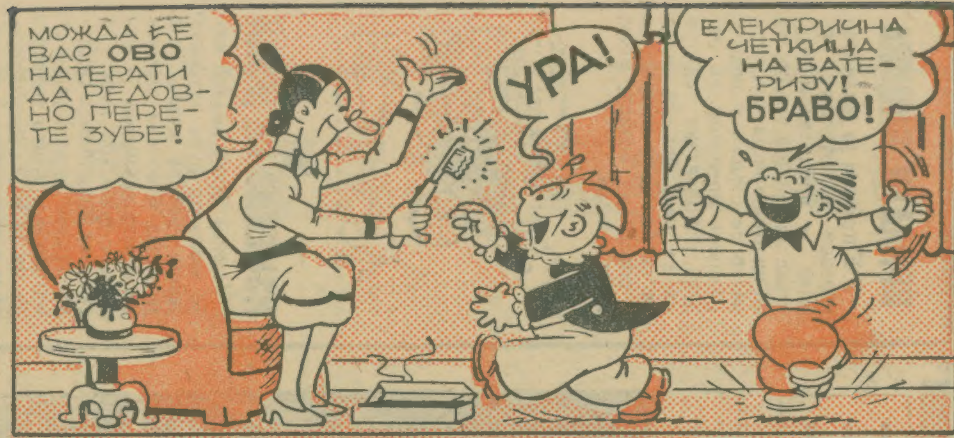

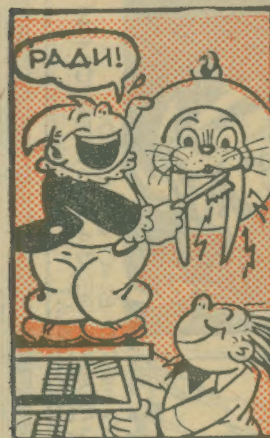

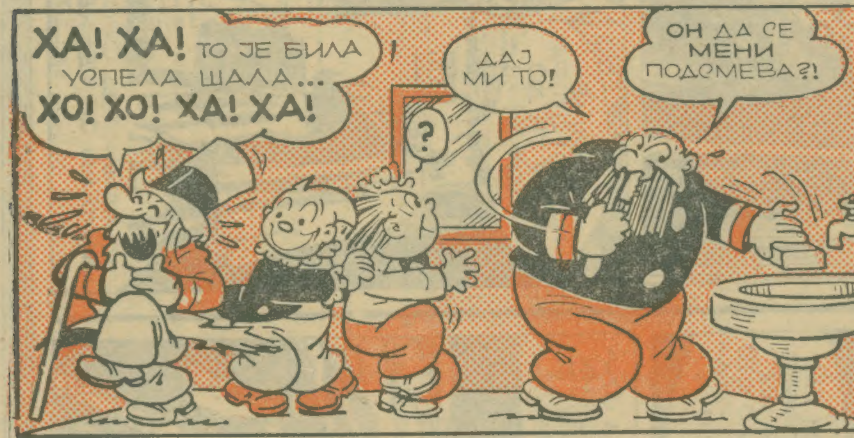

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

Walt Disney

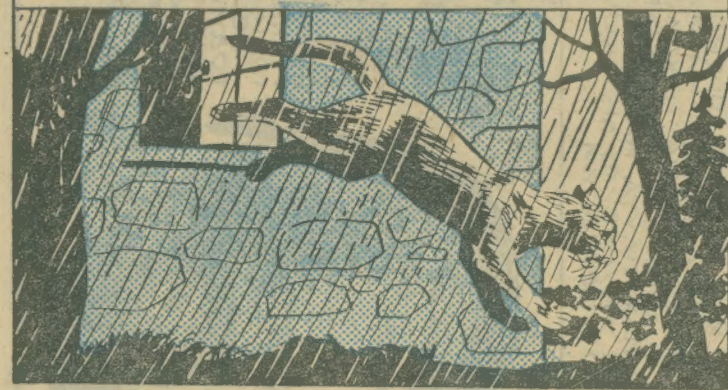

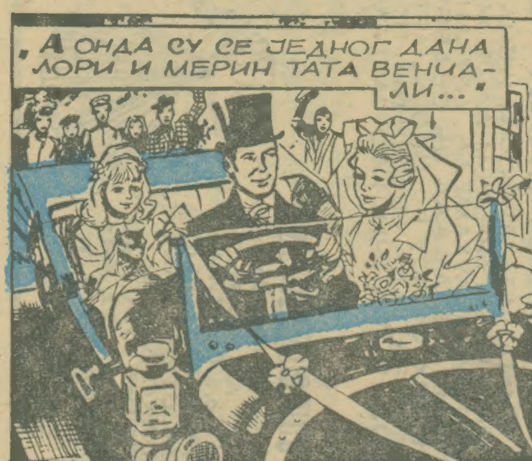

ПОЉЕ У ТОСКАНИ 1508. ГОДИНЕ. ТЕШКА КОЛА ПРЕНОСЕ У РИМ БЛОКОВЕ КОЈЕ ЈЕ У КАРАРИ ИЗАБРАО САМ УМЕТНИК МИКЕЛАНЂЕЛО БУОНАРОТИ. ОН ЈЕ ТВРДИО ДА ЈЕ ВЕЋ У ОВИМ БЛОКОВИМА ВИДЕО ФИГУРЕ СВОЈИХ БУДУЋИХ РЕМЕК-ДЕЛА

МОЋАН И УСАМЉЕН

У ОКОЛИНИ Рима амерички режисер Керол Рид снима велики филмски спектакл у боји под називом „Моћан и усамљен". Сценарио је у ствари направљен према истоименој књизи америчког књижевника Ирвина Стона — иначе бестселеру у Америци — а говори о раду и животу Микеланђела Буонаротија (1475—1564), италијанског вајара, сликара, архитекте и песника, једног од највећих светских уметника и најпотпунијих представника ренесансне епохе у Европи.

Главну улогу — односно Микеланђела — у филму игра познати амерички глумац Чарлтон Хестон, а једину главну женску улогу — Контесине де Медичи — симпатична Дијана Чиленто. Техничку екипу и статисте представљају Италијани, а као главни саветодавац узет је стари професор и историчар Винченцо Лабела који је задужен да исправља историјске грешке почињене у сценарију.

Да би филм био што реалнији поједине сцене се снимају баш на оним местима на којима је према историји боравио сам Микеланђело.

Тако једна сцена представља Микеланђела 1508. године у каменолому у Карари како одабира блокове мермера, из којих ће касније настати његова ремек-дела: фигуре за гробницу папе Јулија II, Мојсије, Давид и друга. А затим га видимо како надгледа утовар камених блокова на тешка кола која вуку 30 волова и прати их до Рима.

— Оно што је мени било најтеже — рекао је Хестон — био је страх да ли ћу успети да проникнем у душу овог заиста феноменално свестраног уметника. И да би што боље на платну дочарао његов лик прочитао сам више његових биографија које су написали Папини и Васари, као и његова песничка дела: мадригале и 77 сонета од нежних до заједљивих и ругалица, као и оних у којима уметник изјављује љубав Контесини де Медичи.

На Чарлтону Хестону се налази одећа скоро сва у траљама, јер историчари кажу да је Микеланђело носио стално исту тунику и панталоне до колена. Једном се догодило да пуне три године није скидао одећу.

У ФИЛМУ „МОЋАН И УСАМЉЕН" УЛОГУ МИКЕЛАНЂЕЛА ИГРА ПОЗНАТИ АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ ЧАРЛТОН ХЕСТОН

Интервју

Марк Твен је више од свега мрзео да га интервјуишу новинари. Ипак је једном један новинар успео да му се приближи и запитао га:

— Јесте ли имали брата, мистер Твен?

— Да, одговорио је писац резигнирано — близанца!

— Да ли је још жив?

— О, не... рече Твен. — Умро је давно. Толико смо личили један на другог да нико није могао да нас разликује. Стално су нас замењивали. Када ми је брат умро није се тачно знало да ли је то био он или ја. Вероватно сам то био ја, јер мој брат је имао малу пегу на врату и та пега се зачудо и на мени види. Вероватно, дакле, да ја нисам ја, него мој брат, а он живи у мојој особи док сам ја већ одавно мртав. Врло је тешко снаћи се у овим породичним односима.

Када је Твен лодигао очи опазио је на своје највеће задовољство да је репортер нестао.

ЈЕЖЕВ НЕРВНИ СЛОМ

ЈЕЖ Јашка показао се веома паметан и ја сам успела да код њега веома брзо развијем занимљив рефлекс. На звук будилника Јашка је долазио до врпце која висила на зиду, узимао је у уста и вукао. Од тога се палила мала сијалица. А тада сам ја Јашки давала млеко.

Када се тај рефлекс код Јашке усталио, почела сам да код њега стварам други — одречан. За тај експеримент набавила сам други будилник са звонцетом чији је звук био пригушенији. Навијала сам га, а на његов звук Јашки нисам давала млеко. У почетку је Јашка вукао врпцу при звоњењу оба будилника. После извесног времена јежић је почео да разликује звуке и укључивао је сијалицу само при јачем звону.

Имала сам план: да стављам пред Јашку све теже и теже задатке да бих могла да утврдим границе Јашкиних „умних могућности". Била сам веома задовољна Јашком, његовим успехом. Једно ме је узнемиравало: Сергеј, мој старији брат, претио је да ће избацити Јашку на улицу. Невоља је била у томе што Јашка није хтео да живи у кућици коју сам му начинила од сандука. Њему се она због нечега није свидела. Сваке ноћи Јашка је сам себи градио „кућицу" под Сергејевом постељом. А као грађевински материјал он је под постељу довлачио све што би му се нашло на путу. Папуче, чарапе, крпе, хартију, па је чак и кравату Сергејеву свлачио

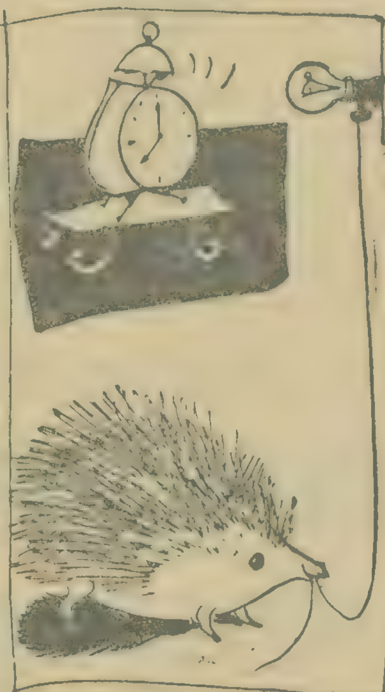

са столице. Изјутра би се Сергеј завлачио под кревет и бесно рушио Јашкин дом. Али, идуће га је ноћи Јашка опет градио. Молила сам Сергеја да своје ствари крије увече од Јашке. Међутим, мени се чинило да Сергеј тиме што разбацује ствари просто мени тера инат.

И наједном, Јашка је нестао.

Открила сам то изјутра чим сам се пробудила: све Сергејеве ствари биле су на месту.

Претражила сам целу кућу, али Јашке није било.

Непрекидно сам навијала будилнике да звоне, али се Јашка није појављивао. Да га није Сергеј ипак избацио из куће?

Тражила сам Јашку на степеницама, у подруму, у дворишту, распитивала се код суседа, деце из улице. Јашке није било.

Тек после два дана нашла сам га у купатилу, дубоко испод каде... Био је клонуо и апатичан. Кућице себи није градио, на звоњење будилника није реаговао.

Пала сам у очајање. Јер, рад с Јашком био је мој дипломски рад.

— Јашка је претрпео нервни слом — казали су ми у институту. — Ваш брат је сваког дана рушио његов дом и Јашкин нервни систем није издржао ударце судбине. Али, то је изванредно: нервни слом код јежа. То је тек тема за дипломски рад!

Ја сам је и написала.

*

Занимљив и истинит догађај о јежу Јашки и његовом нервном слому испричала нам је московска студенткиња биологије Нина Романова.

Лепо понашање

Мада сви ми знамо како се у кући и друштву треба понашати, често себи дозволимо да се огрешимо о правила пристојног понашања. То се догодило и овим малишанима на слици који су начинили четири таква прекршаја. Проверите своје знање о лепом понашању и пронађите те четири грешке.

Одговор. Лактове не треба никад држати на столу; није пристојно показивати на неког или на нешто прстом; нож се држи у десној а виљушка у левој руци; пристојност забрањује да се у ресторан или посластичарницу уводе пси.

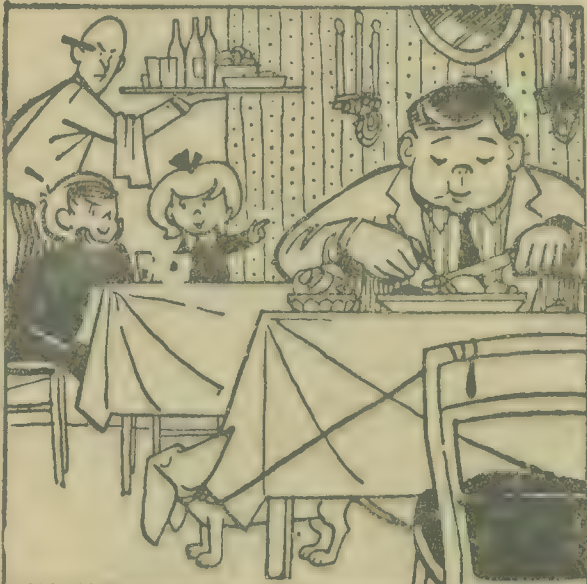

НЕОБИЧНА ПАЛЕОНТОЛОШКА РЕКОНСТРУКЦИЈА

Сауроподи, праисторијске животиње из породице диносауруса, сматрани су с обзиром на њихове доста слабе вилице и зубе за биљоједе. Захваљујући значајном открићу које је прошле године извршио палеонтолог Вилијам Ли Стокс у кречњачким наслагама јуре старим 110 до 130 милиона година у држави Јутах (САД) ова заблуда је оповргнута. Добијени су докази да су огромни водоземци били сваштоједи. У стомаку се јасно виде стабљике дуге два и по метра измешане са остацима костију исте дужине и једним зубом месождера алосауруса. Стомак је пун и фосилизираног муљевитог теста. То значи да је прождрљиви сауропод у потрази за храном јео не само биљке, већ и месо, а није занемаривао ни блато из мочвара које је било богато хранљивим састојцима.

Палеонтолозима изгледа мало чудно што су у његовом стомаку нађени чак и остаци алосауруса који је био огромног стаса и „моћно наоружан". Ли Стокс претпоставља да је сауропод наишао на леш алосауруса који се утопио тако да је рашчеречио његово тело у распадању.

Из науке и технике

ТРКА ПРЕМА МАРСУ

ОД КАДА је, пре седам година, почела свемирска епоха, а са њоме и ривалство између две „сателитске суперсиле“ СССР и САД, крајем прошле године је први пут дошло до трке два одређена васионска брода. Мисли се на а-

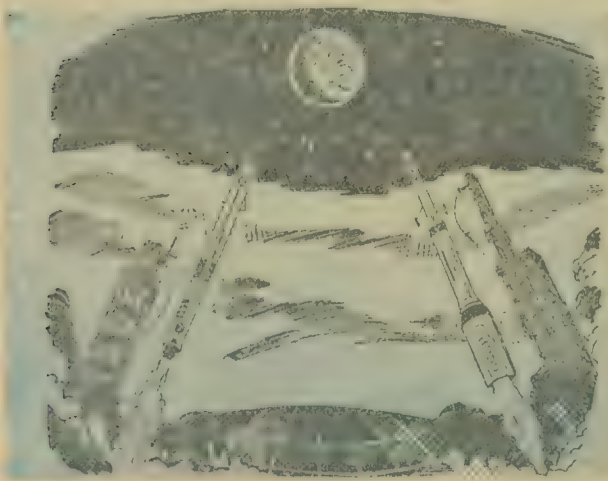

мерички Маринер IV који је 28. новембра 1964. године лансиран у правцу Марса и совјетски сателит Зонд II који је у правцу исте планете кренуо само два дана касније. Обе летелице треба да стигну у околину ове најближе планете око 14. јула ове године. Тада ће се Марс налазити у положају најповољнијем за слање радио-порука и информација на Земљу.

До данас је извршено само једно успешно лансирање сателита у правцу неке од планета. То је био амерички Маринер II који је упућен на Венеру 27. августа 1962. године, прошао је поред Венере 14. децембра исте године на удаљености од 34.000 километара и послао је на Земљу велики број информација о физичкој природи ове планете.

Марс је једина планета сунчевог система на којој се очекује да има живих бића. На првом месту то могу бити микроорганизми. Сматра се да живот нигде не може да постоји без микроба, јер захваљујући њима органске материје враћају се у свет минерала што омогућује нормално кружење животног тока. Стога се очекује да ће прва непосредна истраживања на Марсовом тлу имати главни задатак трагања за микроорганизмима, њихово откривање и испитивање.

Американци су већ конструисали три апарата који треба да се спусте на Марсову површину, да „уберу“ узорке тла, одгаје и на лицу места испитају микробе, а затим радио-путем пошаљу извештај о резултату своје хемијске експертизе. Приликом остварења овог експеримента нарочито ће се морати обратити пажња на потпуну стерилност уређаја послатих са Земље да се Марс не би заразио микроорганизмима са наше планете.

Намера америчких истраживача васионе није да се Маринер IV спусти на Марсово тло. Очекује се да ће он да пролети поред површине Марса на удаљености од 18.000 километара. У најповољнијем тренутку његове фото-камере ће снимити Марсову површину. То ће омогућити да се добију исто тако детаљне појединости као што су оне које се могу запазити приликом посматрања Месеца са највећим земаљским телескопима.

Маринер је опремљен камером која може да сними 22 фотографије. Оне ће тачку по тачку бити регистроване на магнетској траци, а затим радио-путем пренете. Радио-таласи које ће Маринер слати према Марсовој атмосфери одбијаће се од њене површине. Очекује се да ће од разних њихових варијација које ће хватати радиостанице на Земљи моћи да се изведе закључак о густини слојева кроз које су прошли. Од те густине зависе услови под којима ће један свемирски брод запловити кроз Марсову атмосферу, у којој мери ће бити успорен падобраном и како ће се спустити.

За све време интерпланетарног путовања Маринера IV и Зонда II вршиће се мерење густине, енергије и правца кретања космичких зракова, свемирских честица, микрометеорита и магнетског поља. Важно је сазнати да ли Марс има сопствено магнетско поље и појас наелектрисаних честица сличан Ван Аленовом појасу који окружује земљу. Ако то није случај, лако се може десити да космички зраци засипају као киша Марсову површину, што би могло учинити немогућим више облике живота, а можда и сам живот уопште.

Према првим извештајима који потичу с краја децембра и из средине јануара ове године Зонд II и Маринер IV су на добром путу да испуне задатке који су им постављени.

УКРШТАЊЕ ДИВЉИХ И ПИТОМИХ ГУСАКА

У природи понекад дође до слободног укрштања домаћих гусака са дивљим гусанима. Међутим, један совјетски селекционар посветио је више година раду спаривања, домаћих гусака са дивљим гусанима из чисто практичних разлога, у тежњи да добије нову врсту гусака.

Ваљус Иван тако се зове овај совјетски селекционар, узео је домаћу белу гуску тежине 4 до 4,6 кг и носивости до 33 јаја и укрстио је са белосивим гусанима тежине 3,5 до 4,5 кг. Хибриди су наследили раностасност домаћих гусака, а мушки хибриди и боју мајке, док су женски хибриди наследили белосиву боју дивљег оца. И једни и други хибриди наследили су од оца способност летења.

Ваљус је затим дивље белосиве гуске укрстио са белим хибридним гусанима, па је ова хибридизација дала све гушчиће беле боје. Носивост код хибридних гусака се смањила, дошло је до освежења крви и повећавања летачке способности, али тежина хибрида, па и квалитет меса, заостајали су за оним од домаћих гусака.

»ЛИЗАЛИЦЕ« И ЗА — СТОКУ

Поред беланчевина, угљених хидрата и масти домаћој стоци потребне су приличне количине минералних материја за животне потребе и пораст.

Тако и кравама треба дати поред осталих минералних материја и извесне количине кухињске соли. Дански пољопривредници имају обичај да својим кравама обесе „лизалице“ у облику повеће коцке, те им на тај начин обезбеђују у свако доба потребне количине соли и других минералних материја. Краве лижу ове снежнобеле коцке готово са истим уживањем, као што то чине наша деца лизањем разних шећерлема. Једна фирма из Копенхагена производи за сточаре у Данској ове „шећерлеме“, које садрже 96% кухињске соли и 4% осталих минералних материја, као што показује наша фотографија. Стручњаци тврде да се млечност крава повећала за који литар млека увођењем ових лизалица у крављe стаје.

МЕСЕЦ ГУБИ У ТЕЖИНИ

Сваког дана Месец је све лакши, а Земља све тежа. Како су недавно изјавили научници сарадници америчког ваздухопловства, због ударања метеорита о месечеву површину, Месец сваког дана изгуби до 600 тона од своје масе, док се за то исто време Земљина тежина због метеоритске прашине која пада на нашу планету, повећава за око 45.000 килограма. Међутим, не треба да се већ сада забринемо за Месечеву судбину. Јер, тек кроз 40 трилиона година Месец ће од своје садашње масе изгубити једну десетину.

Да ли постоји код вас нека ПРИКРИВЕНА АЛЕРГИЈА?

АВГУСТ је критичан месец за преко осам милиона жртава алергије када она достиже свој врхунац. О тој необичној болести све се више пише и говори, па ипак она остаје велика тајна и за стручна лица и за лаике.

Ако би сви људи који пате од алергије у Сједињеним Државама живели заједно, то би била варош већа од Њујорка. Скоро сваки десети становник Сједињених Држава, то јест око 17 милиона становника, алергични су према овој или оној ствари, на овај или онај начин. Неки медицински стручњаци тврде да би тај број био два пута већи, ако би се открили сви они који су алергични, али који тога још нису свесни.

Алергија спада у најраширеније и најзагонетније болести. У овом чланку изнето је мање-више све оно што медицина зна — и што не зна — о тој чудној болести о којој се све више расправља.

ШТА ЈЕ АЛЕРГИЈА?

На ово питање нису још могли дати потпуно задовољавајући одговор чак ни најпознатији медицински стручњаци на том пољу. Просто речено, алергија значи реакцију. Разуме се да то није јасно ни самим медицинским стручњацима, а поготову лаицима. Оно што се до сада зна о тој чудној болести може се поуздано рећи да је алергија необична преосетљивост коју извесна лица показују према извесним супстанцама које су обично потпуно безопасне дешава се да су нека лица алергична према другим лицима, односно према извесним стварима које те особе имају на себи или које употребљавају, али тога нису свесна.

КО МОЖЕ ДА ОБОЛИ?

Свако и у свако доба. Дете у колевци је подложно екцему. Одрасла деца астми. Радник може да изгуби свој посао или да на послу осећа сталну муку само због тога што је алергичан према супстанцама којима мора да рукује. Најмање 20% радника алергични су према свом раду. Радни губици, услед тога, достижу око 25 милиона радних дана годишње.

ДА ЛИ СЕ АЛЕРГИЈА ПОВЕЋАВА?

Да. Један од узрока је тај што смо ми изложени огромном броју нових супстанци које су сами људи произвели, а које изазивају осетљивост. У данашње време, индустрија производи неку супстанцу сваких 24 минута. Други разлог је тај што се алергична преосетљивост непрестано повећава наслеђем.

ДА ЛИ СЕ АЛЕРГИЈА МОРА НАСЛЕДИТИ?

Не мора. Постоје и наследне и стечене врсте алергија. У ствари, то и није нека специфична алергија која се наслеђује, већ нека врста тенденције ка алергичности. Уколико је породица алергичнија, утолико је већа вероватноћа да ће се алергија наследити. Ако је један родитељ алергичан, једна трећина деце добија алергију пре десете године. Ако су оба родитеља алергична, онда две трећине деце постају алергичне обично пре шесте године.

Чак ни у овом случају не може се прорећи која ће се форма алергије добити. Алергичан отац може имати дете са сенском грозницом или екцемом, али оно никад неће имати астму. Или мајка осетљива према јајима може имати дете које радо једе јаја, али које не подноси пшеницу.

Али чак и без наслеђа човек може постати алергичан сам по себи. Један пример је и претерана осетљивост према отрову бршљана. Ту спада и алергична реакција према растворима, стру гoтини, бојама, лековима, уједима инсеката итд.

Да би ствар била још компликованија човек може у исто време и наследити и стећи неку врсту алергије.

КАКО СЕ РАЗВИЈА АЛЕРГИЧНА РЕАКЦИЈА?

Неко је рекао да алергија почиње као неки нуспродукат природног механизма за очување индивидуалног живота, а понекад доводи га дотле да човек зажели да је мртав. Ако сте алергични, то је као да се припремате на одбрану против непријатеља који у ствари то није.

Сасвим је природно да када са разне клице продру у наше тело, наша крв спрема тада специјалне хемикалије које се називају противотровима са циљем да се боре против тих непријатеља. Али код многих људи крв се „збуни“, механизам почне да ради погрешно и противотрови јурну на прашину, цветни прах, јаја или на друге супстанце које су у ствари безопасне.

Када се то већ једном деси, човек постане „осетљив“ према тим „непријатељима“, а када се други пут сретне са њима, ето рата. Противотрови су већ у крви и чекају у заседи да се сукобе са прашином или јајима. Тада хемијска супстанца почиње реакцију.

Ова супстанца, слична облаку радиоактивне прашине после атомске експлозије, може пасти по целом телу. Ако падне на било који део тела (кожа, органи за дисање, стомак, па чак и срце) — то место постаје необично осетљиво и реагује.

КОЛИКО ЧОВЕК МОЖЕ ДА ПОСТАНЕ АЛЕРГИЧАН?

Један осмогодишњи дечак из Оклахоме необично је алергичан према свему: почев од чоколаде воћа, свежег млека, свих врста живих животињица (изузев златних рибица), до јастука, штирка, фланела, крпа и много чега другог.

Човек може да постане толико осетљив да чак не сме ни да се приближи оној ствари која га раздражује.

Један машиниста постао је тако алергичан према нафти која се продаје по радњама за чишћење делова машина, да је почео да добија пликове по целом телу. Када није радио неколико недеља, кожа му се потпуно очистила. Лекар му је саветовао да напусти тај посао и да потражи неки други. Он је послушао и отишао свом послодавцу да му објасни ствар и откаже посао. Мада није ни ушао у радњу где се нафта продаје, већ само у канцеларију, следећег дана и лице и руке били су му надувени.

(Наставиће се)

БРОДОВИ СА ЗАЛЕЂЕНИМ ПОСАДАМА. МНОГИ НАПУШТЕНИ БРОДОВИ ЛУТАЈУ ГОДИНАМА ПО БЕЗГРАНИЧНИМ ПРОСТОРИМА ОКЕАНА.

»УКЛЕТИ« БРОДОВИ

У ДОБА једрењака углавном су страдали бродови који наседну на подводну стену. Њихове посаде су настојале да се што пре спасу чамцима. Али, бивали су и други случајеви који су приморавали посаде да напусте своје бродове и препусте их судбини. Па ипак, сви напуштени бродови нису одмах тонули. Неки су лутали годинама по океанима, ношени морским струјама. Они су представљали велику опасност за друге бродове због могућности ноћних судара. Стога су Енглези и Американци још у прошлом веку имали специјално опремљене ратне бродове који су уништавали напуштене бродове — фантоме мора.

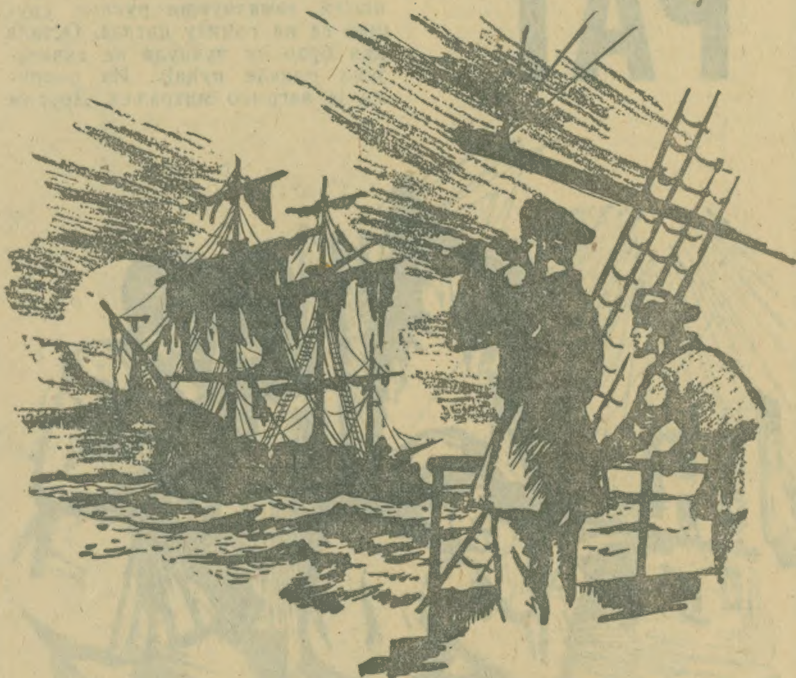

Случај шкуне „Фени Уолтен"

Америчку шкуну „Фени Уолтен" посада је напустила у близини рта Хатераса 15. октобра 1891. године. Тај крај називају „Гњили угао" Атлантика, јер су око плићака испред рта Хатераса настрадале стотине бродова, који деценијама труну на дну мора или их разарају снажни таласи.

Међутим, „Фени Уолтен" није одмах потонула, иако је вода у њу нагло продирала. Она је била натоварена дрвима. То јој је омогућило да и даље плови у полупотопљеном стању. Њена једра нису била подигнута те је пловила само под утицајем морских струја. Голфска струја носила је „Фени Уолтен" скоро годину према истоку са брзином до 13 миља на дан. Потом је она доспела у Саргашко море прелазећи дневно 4 до 9 миља. Пошто је пловила пуне три године и прошла око 8 хиљада миља „Фени Уолтен" се приближила месту где ју је посада напустила. Тамо је и нестала под морем. Видели су је последњи пут 21. октобра 1894. године.

Скоро исту судбину имала је и америчка шкуна „Стар". Она је имала 13 чланова посаде а пловила је натоварена дрвима између Алеутских острва и Хаваја. Код острва Мидвеј она је ударила дном у непознату подводну стену и кроз неколико минута лежала је чврсто на стени.

Посада је напустила шкуну и убрзо ју је примио енглески једрењак „Еклефехан". После три недеље капетан брода „Дун" саопштио је да је 70 миља северно од Мидвеја видео шкуну „Стар" да плови под пуним једрима. Американци то нису веровали, али је још 4 месеца касније стигла вест од заповедника једног енглеског пароброда да је шкуну „Стар" видео 400 миља западно од Сан Франциска, тј. око три хиљаде миља од места где ју је посада оставила. После извесног времена шкуну су видели у близини острва Фанинг, а касније и код острва Феникс. Најзад, у августу 1896. године, после 4 године лутања, „Стар" се вратио и насео на ону исту стену код острва Мидвеј, где га је посада оставила.

Пре неколико година посада је напустила енглески теретњак „Данмор" од 3500 регистарских тона. Он је са товаром кардифског угља пловио из Енглеске у САД. У олуји брод је био јако оштећен а затим је изгубио и елису. Посада се спасла на чамцима. Сматрало се да је „Данмор" потонуо. После три месеца амерички брод „Сент Луис" пловећи брзином од 20 миља на час прошао је ноћу само неколико метара од непознатог неосветљеног брода. Био је то „Данмор". Касније су га видели и други бродови. Американци су послали три ратна брода да га пронађу и униште, али без успеха. Изгледало је да је „Данмор" нестао испод површине Атлантика. Међутим, 4 месеца касније случајно су га срели неки бродови и покушали да повуку, али без успеха. Потом су Американци опремили 5 ратних бродова, али „Данмор" није нађен. Можда још увек лута по Атлантику.

„Већ 71 дан на броду нема хране..."

Многе посаде бродова нису биле у могућности да напусте бродове који су настрадали. Неки од њих су остали заувек оковани у леду. Тако је у лето 1775. године заповедник китоловца „Гренланд", капетан Џонс, приметио брод покривен ледом. Када су се морнари попели на палубу тог брода, затекли су овакву слику у једној просторији: капетан брода, његова млада жена и неколико морнара лежали су и изгладнели као да су заспали. Последњи датум у бродском дневнику залеђеног брода био је забележен 14. новембра 1762. године. Пуних 13 година ти „залеђени људи" лежали су у својој пловећој леденој гробници...

Пре једног века, 22. септембра 1860. године, капетан енглеског китоловца „Хоуп" приметио је догледом у Дрејковом мореузу (јужно од Огњене земље) неки једрењак окован ледом. После неколико часова Енглези су се попели на палубу тешко оштећеног тајанственог брода. Када су ушли у капетанову кабину, угледали су мртваца који је седео за столом. Пред њим је био отворен бродски дневник. Последња белешка у њему је гласила: „4. маја 1823. године. Већ 71 дан на броду нема хране. Ја сам једини у животу..." На неколико места нашли су тела залеђених чланова посаде.

После неколико месеци енглески Адмиралитет је установио на основу докумената нађених на тајанственом броду да је у питању шкуна „Џени". Она је пошла на своју редовну пловидбу из перуанског пристаништа Лиме, а 17 јануара 1823. године запала у лед у Дрејковом мореузу. Њу и њену залеђену посаду пронашли су тек после 37 година.

ЧАСОВНИК НА ПРСТУ

У доба Шекспира били су веома омиљени сунчани часовници у облику прстена. У унутрашњој страни таквог једног часовника биле су убележене цифре, а насупрот њима у самом прстену налазио се мали отвор. Да би се одредило колико је часова, требало је спустити прстен вертикално (за то је већ постојао на њему нарочити ланчић), сунчана светлост пала би кроз отвор на унутрашњу страну прстена, а светлосна мрља указивала је на тачно време.

У 16. и 17. веку владала је мода малих џепних сунчаних часовника. Они су имали облик књижице и састојали су се од две плочице слоноваче спојене тако да се, када је књижица била отворена, једна од плочица налазила се у вертикалном положају. Врпца која је сједињавала две плочице истовремено је служила и као „казаљка" и бацала је своју сенку на бројчаник. Цифре су биле исписане на вертикалној плочици, док је хоризонтална представљала компас који је помагао да се сунчани часовник увек окрене у потребном правцу.

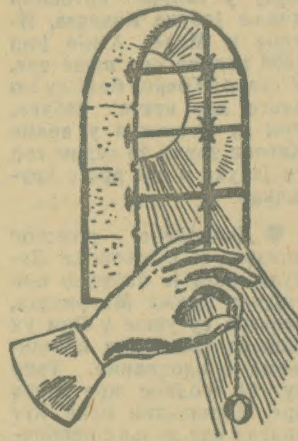

Рекорди на води

Рекорди који су постигнути на води моторним чамцима пре првог светског рата, објављивани су без неког нарочитог реда, тако да их и ми не можемо овде донети. Међутим, од 1924. године кад је на моторном чамцу „Фарман", којим је управљао Жил Фишер, постигнута брзина од 134 километра на час, почиње ера рекорда у брзини на води која се из године у годину све више повећавала да би 1959. године Енглез Доналд Кембел (син Малкома Кембела) на свом реактивном чамцу Плава птица III постигао брзину од 419 километара на час. Овде доносимо слике ових моторних чамаца као и рекорде који су на њима постигнути:

1924. ГОДИНА — ЧАМАЦ „ФАРМАН" — УПРАВЉА ЖИЛ ФИШЕР, РЕКОРД 134 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1928. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС АМЕРИКА VII — УПРАВЉА ГЕРВУД — РЕКОРД 149 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

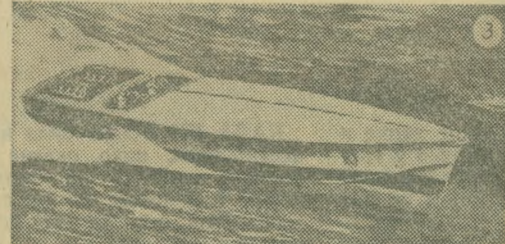

1932. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС ЕНГЛЕСКА III — УПРАВЉА КЕЈДОН — РЕКОРД 192 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

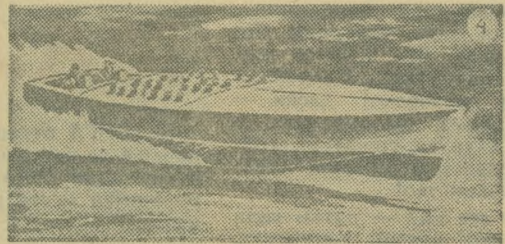

1932. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС АМЕРИКА X — УПРАВЉА ГЕРВУД — РЕКОРД 200,93 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

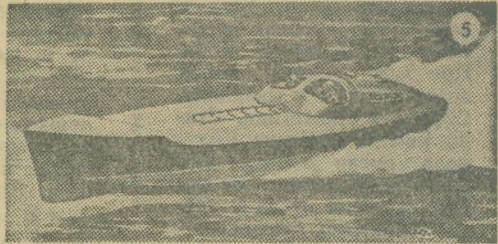

1943. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС БРИТАНИЈА — УПРАВЉА Х. СКОТ ПЕЈН — РЕКОРД 178,31 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

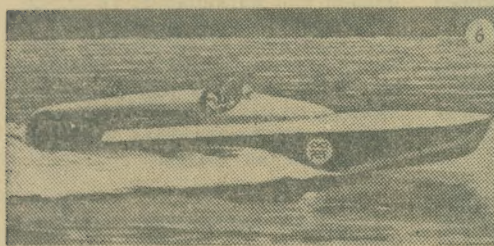

1938. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА I — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — РЕКОРД 210 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

1939. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА III — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — РЕКОРД 228 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

1948. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА II — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — ПРВИ ПОКУШАЈ СА ТУРБО—РЕАКТИВНИМ МОТОРОМ — РЕКОРД ОКО 300 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

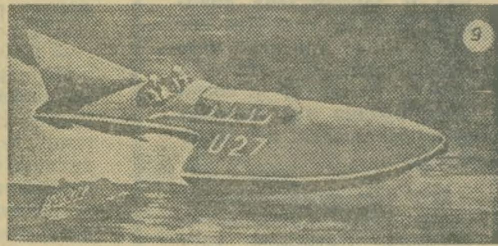

1952. ГОДИНА — ЧАМАЦ СЛОМОШОН — УПРАВЉА СТЕНЛИ СЕЈРЕС — РЕКОРД 287 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

1952. ГОДИНА — ЧАМАЦ СА РЕАКТИВНИМ МОТОРОМ БЕЛИ СОКО — РЕКОРД ОКО 350 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

1952. ГОДИНА — РЕАКТИВНИ ЧАМАЦ КРСТАШ УНИШТЕН У ТОКУ ОПИТА — УПРАВЉА ЏОН КОБ — РЕКОРД ОКО 400 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС

1959. ГОДИНА — РЕАКТИВНИ ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА III — УПРАВЉА ДОНАЛД КЕМБЕЛ (СИН МАЛКОМА КЕМБЕЛА) РЕКОРД 419 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС.

Кроз ВЕКОВЕ

ЗЕЛЕНА ИСТОРИЈА

● Узносећи своја дела у Харисском папирусу, Рамзес III није изоставио а да не спомене да је „сву земљу засадио дрвећем и грмљем да би пружио могућност грађанима да седе у њиховом хладу“. Као што се види, воћари-аматери појавили су се у још дубокој древности. Људи су почели да гаје и оплемењују у својим вртовима дивље јабуке Кавказа, Ирана и Мале Азије још 1300 година пре наше ере. У старој Грчкој биле су познате две врсте јабука, док су Римљани у време Катона знали за седам сорти јабука и две врсте крушака.

● Двоколице римског конзула и војсковође Лукула, који је победио понтијског краља Митридата, свечано су ушле у Рим украшене трешњама и вишњама с плодовима. Тако су, 64. године пре наше ере, Европљани први пут видели ове за њих необичне воћке које су затим и сами почели да гаје.

● Зрна дивљег грожђа археолози су открили у ископаним пребивалиштима људи каменог доба. Пре 6.000 година винова лоза гајена је у Вавилону, Сирији и Палестини. Стари римски научник Колумела писао је да разних врста винове лозе има колико и „зрна песка у врелој Либијској пустињи“.

● У 15. веку у Европи закон је строго кажњавао крадљивце „јабука и крушака из туђих вртова“, као и лакомислене дрвосече који би грешком посекли воћку или неко драгоцено дрво. Почетком 17. века у Немачкој је сваки нови брачни пар био дужан да посади по једну воћку.

● У част руже певали су песме стари источњачки песници. Латицама овог цвета посипали су госте на гозбама римских патриција и краљице Клеопатре. У првим лековима хришћанства ружу су уништили, јер су је сматрали симболом паганства и тек у 13. веку, када је Тибо VI гроф од Шампање донео руже са крсташког похода и засадио их у врту свог замка у близини града Провена, „царица цвећа“ поново је покорила Европу.

Све четири године великог отаџбинског рата кино-снимател Николај Александрович Вихирев провео је на фронту. Он је снимио много ратних епизода овековечивши на филмској траци тешке ратне напоре и хероизам својих земљака

С КАМЕРОМ КРОЗ РАТ

НЕ ТАКО давно поново сам боравио у Волгограду. На једном од скромних споменика прочитао сам натпис: „Овде је пролазила предња линија одбране 138. дивизије пуковника Људнокова одликоване Орденом црвене заставе 1942. године“.

Овај натпис подсетио ме је на још једну епизоду из херојске борбе за град.

Снимајући уличне борбе пребацивао сам се од рушевина једне зграде до друге. Догађало се и то да су на доњим спратовима седели фашисти, а да су горњим спратовима господарили наши; понекад је бивало и обратно. Понекад је једну кућу бранио читав батаљон, док одбрамбене стране друге нису биле веће од пет-шест људи.

Једном сам тако доспео у једну зграду на углу. Под ногама ми крцка разбијено стакло, звецка неко гвожђе. Рескирајући да на себе привучем ватру фашиста ако је зграда у њиховим рукама, дозивам тихо: „Ау!“. Тишина. Мој глас бучно одјекује под мрачним нагорелим сводовима. Степеницама срушеним од ваздушног притиска насталог услед експлозија, доспевам на други спрат. Поново дозивам, сад већ јаче. Опет мук. И изненада однекле с трећег справа одазива ми се глас:

— Шта тражиш?

— У госте сам дошао. Кино-снимател!

Одозго пада дебео конопац.

— Хватај се и добро се држи!

Помоћу ужета доспевам на трећи спрат. Преда мном глатко избријан човек у капи-ушанки, у шињелу преко ватираног гуња, у ваљенкама.

— Документа! — кратко и строго тражи војник.

Показујем своју дозволу и док је он проучава разгледам одају у коју сам доспео. У углу комода, а на њој парче огледала, бријач, чаша са четкицом за зубе. Поред комоде кофа с водом. Постеља с прљавом перином. Поред домаћих патика стоји примус. На новинама гомила заплењених концентрата, таблица чоколаде, чутурица. Соба је на углу. Два прозора гледају на једну улицу, а један на другу. На прозорској дасци — пушкомитраљез, два аутомата, један наш а други трофејни, троугао с нишанском справом, муниција. Домаћинство!

— А ко сте ви? — питам када ми је војник вратио документа.

— Заповедник чете, наредник Шчеткин.

— А где су остали?

— На другој страни Волге, на лечењу рана.

— Сами сте, значи?

— Сам.

Наредник се сместио у собу домаћински и надуго. У то сам се уверио сутрадан. Са прозора његове „тврђаве“ истовремено су се одлично виделе две улице и „екстеријери“ за моје снимке били су изванредни. Одавде су се видели фашисти како се крећу ходницима-саобраћајницама, виделе се њихове кухиње и неколико минобацача смештених у средишту разрушене зграде преко пута нас.

— Требало би још да набавим топ. Веома ми је потребан — не озбиљно, већ шалећи се рекао ми је наредник погледајући на те минобацаче. — Додуше, и пушком ја њих узнемиравам, али само да њу. Ако ноћу пуцам, пуцам насумце и ако им нанесем штету, није велика.

— А нападју ли они вас?

— Нисам лишен тога. Али, тешко им је да ме погоде. Артиљерију или авијацију не могу да употребе, боје се да на своје не сруче гранате и бомбе, а за решадију ја сам тврд орах.

После обилног доручка који се

састојао од заплењеног двопека и кафе скуване на примусу, сели смо крај прозора. Поставио сам теле-објектив.

— Ено, обично се одавде појављују, — објаснио ми је Шчеткин. — У почетку су се разметали, а сада су к'о мишеви. Опрезни.

Убрзо сам приметио три хитлеровца. Наредник је дохватио пушку.

— Причекајте — шапућем му ја — дозволите да их прво снимим.

У визиру теле-објектива лепо се види како се војници плашљиво вуку дуж зидова, гледајући негде испред себе.

— Извидница — шапну ми наредник. — Нешто смерају.

На хитлеровцима кратки сиви шињели, шлемови са навлакама за камуфлирање, на боковима им висе торбице с гас-маском.

Снимивши пет метара траке, спустио сам апарат.

— Готово!

— Измакни се онда.

Тада је он прислонио на прозорску даску своју пушку и приљубио се уз нишан. Суво и кратко прасну је пуцањ. Челни фашиста, замахнувши рукама, срушио се на гомилу цигала. Остала два брзо су чучнула не схватајући одакле пуцају. Из подрума је загрмео митраљез. Другим хицем наредник је оборио још једног хитлеровца. Последњи је поскочио и дугим скоковима дотрчао је до подрума — нестао.

— А у тој згради — показао сам главном на развалине преко пута — такође је непријатељ?

— Да!

Нареднику Шчеткину могу да захвалим за многе успеле кадрове који су касније ушли у филм о великој бици на Волги.

Павијан „Алха“ добија споменик

Мајмуница „Ахла“ постала је најславнији павијан на свету. Као чуварица коза она је чувала боље и брижљивије своје штићенике него многи људи. Пре неколико седмица „Ахла“ је нестала и постоји бојазан да је негде настрадала. Можда су је растргли дивљи пси или какав леопард, а можда је постала жртва своје сабраће-павијана којима није допуштала да се приближе њеним козама.

Јужноафрички антрополог професор Рејмонд Дарт учинио је „Ахлу“ познатом у целом свету када ју је открио на фарми Мери Астон у Окаханџи, једном забаченом кутку на југозападу Африке.

Мери Астон поверила је „Ахли“ својих 80 коза и она их је сваког јутра одводила на пашу и увече враћала кући. Козе су веома послушно слушале њена „хо-хо-хо“ наређења, јер би „Ахла“ скочила на леђа сваке животиње која би покушала да се удаљи од стада и не би јој дозволила да одлута. Поред тога, она је као најбољи пастрагач налазила залутале козе а јариће који би за време паше дошли на свет у наручју је односила кући. „Ахла“ је строго водила рачуна о томе да мајка — коза увек има уза се своје јаре. Када је једном Мери Астон од једне козе која је добила тројке узела једно јаре и покушала да га да другој кози која је на свет донела само једно, „Алха“ се умешала и сместа га је вратила правој мајци. То се понављало неколико пута.

Несталој мајмуници „Ахли“ подићи ће у Окаханџи леп споменик.

Савремени земљорадник

— Пољопривредни продукти су много поскупели, рече један варошанин сељаку.

— Наравно, одговори сељак. Ако се од нас очекује да знамо ботанички назив биљке коју садимо и зоолошко име инсекта који је једе и хемијско име средства којим се он уништава, онда то ипак неко мора да плати.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ОСТРИГА отвара своје капке и почиње да се храни управо у тренутку када Месец пролази кроз меридијан места на којем се она налази!

*

ГОЛФСКА СТРУЈА није највећа океанска струја. Око Антарктиде, кроз мора чије воде запљускују обале залеђеног континента, креће се „река“ чија ширина достиже местимично до 1300 км! Она се назива Источним дрифтом или Струјом западних ветрова. У кретању воде овом струјом учествује двестоти део воде свих океана и мора на Земљи — 6.000.000 куб км воде! Да воде ове струје обиђу једном око Антарктиде потребно је време од 16 година!

*

НАЈВЕЋА ДУБИНА у океанима на којој је уловљена риба износи 7200 м. Рибу су уловили совјетски океанолози за време пловидбе океанографског брода „Витез“.

*

ДЕЛТЕ појединих река продужују се према морској површини: Хоангхоа око 3500 м, Мисисипија 350 м, Дунава 200 м, Поа преко 170 м, Нила преко 100 м, а реке Аму-Дарје, притоке Аралског језера, преко 2000 м годишње!

КАДА БИ ВОДА била потпуно нестишљива, ниво океана би се повисио за 25 м. Под водом би се нашло 5 милиона кв. км, односно територија око 20 пута већа од површине Југославије.

*

ЛЕД И СНЕГ одбијају 45—95 одсто Сунчевих зракова. Зато је изнад њихових површина температура врло ниска. Израчунато је да када би цела Земља била покривена ледом, онда би температура наше планете била око 90 степени испод нуле (сада је просечна температура око 14 степени).

*

ТЕМПЕРАТУРА ЛЕДНИКА (ГЛЕЧЕРА) није једнака на његовој површини и у дубини. То је утврђено мерењем температуре појединих слојева леда: у дубоке бушотине спушта се електрични термометар (или термистор). Он показује на малом апарату, смештеном изнад бушотине или у просторији истраживача, температуру леда са тачношћу до једног стотог дела степена.

*

НА АНТАРКТИДИ има толико леда да би се њим могла покрити цела Земљина површина слојем чија би дебљина износила 16 м!

ДА БИ СЕ СТВОРИО ВЕТАР који би дувао 3—4 часа брзином од 20 метара у секунди и на фронту дугачком 200 км, потребно би било да 200 суперснажних електричних централа дају своју снагу џиновским вентилаторима.

*

ДА БИ СЕ СКРЕНУО устрану циклон или антициклон, тј. да би се изменио карактер времена за неколико дана на територији која се пружа у дужину од 1000 км, био би неопходан рад неколико хиљада, па чак и десетина хиљада таквих хидроелектрана као што су дивови на Волги.

*

СРЕДЊА КОЛИЧИНА ПАДАВИНА која се излучује годишње на Земљину површину износи 511 хиљада куб. км. Када би сва та вода отекла у Волгу, онда би ова река потопила половину Европе и западни део Сибира.

*

КАДА БИ СВУ ВОДУ океана и мора усули у гигантске судове у облику коцки са запремином од милијарду куб. м воде и поставили их једну на другу, добили бисмо „цев“ која би била 9 пута већа од растојања између Земље и Сунца!

МЕБИЈУСОВА чудотворна трака

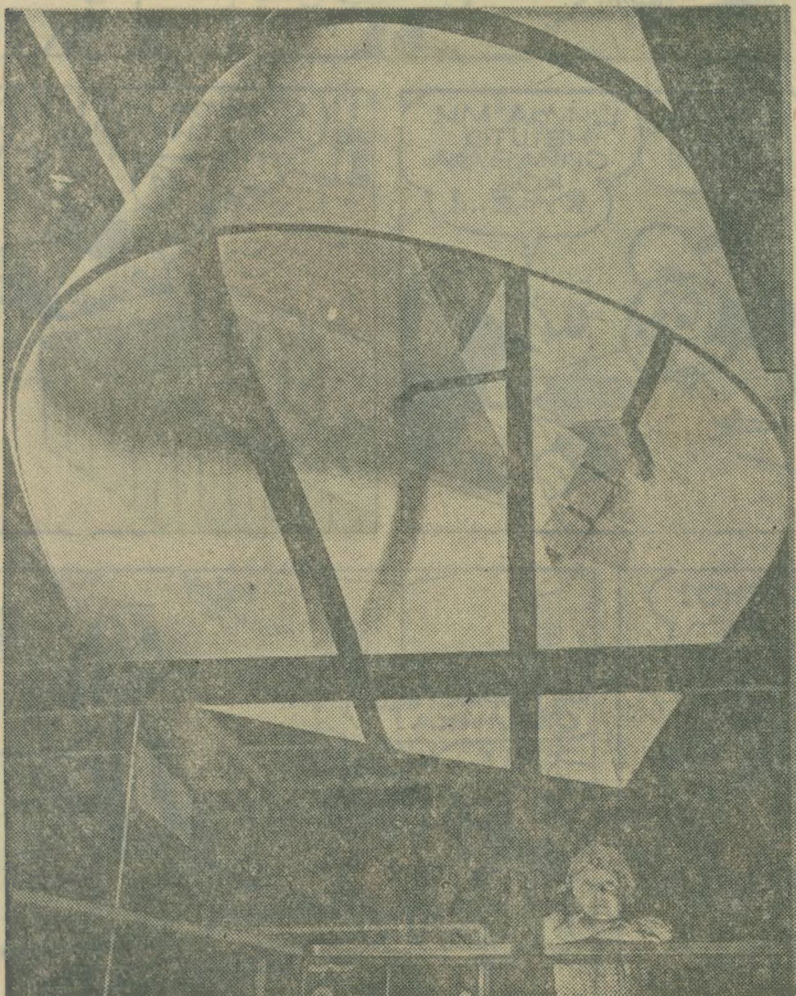

Научна открића могу се илустровати на једноставан начин, па чак могу постати и забавна игра. Једно од таквих је такозвана Мебијусова трака. Име је добила по немачком астроному и математичару из 19. века Аугусту Мебијусу (1790. до 1868) који је открио да постоје површине са само једном страном и једном ивицом.

Мебијусова трака је дугачак правоугаони комад папира који се упола уврне пре но што му се крајеви залепе један за други. Тако његове две површине постају једна.

За једну изложбу чија је намена била да заинтересоване уведе у тајне математике на популаран начин, израђен је модел Мебијусове траке дугачке 5 метара. Модел је изазавао велико интересовање, што се уосталом види и према замишљеном, али и заинтересованом погледу малишана који је упорно посматра. Оно што је посетиоце највише привлачило је својство Мебијусове траке на које указује стрелица у средини модела. Да бисмо прешли дужину траке и вратили се на полазну тачку, морамо начинити два круга уместо једног, као што је то случај са двостраним површинама.

И ви можете начинити Мебијусову траку ако дугачак комад папира уврнете и тада залепите њене крајеве

Ако је исечете по дужини, трака ће остати у једном комаду. Од ње нећете добити два дела, као што сте очекивали

Али, ако Мебијусову траку усечете не по средини, већ на трећину од ивице добићете два комада од којих ће један опет бити нова Мебијусова трака

ЛОВАЧКА ПРИЧА

Пре десетак година од силног мраза ледена кора је обухватила површину Дунава. Једино је средина реке била поштеђена ледених окова. Ту, где је матица реке била најјача, створено је дугуљасто језеро, са свих страна опкољено брежуљцима заустављених санти. Јата дивљих пловки била су свакодневно гости ове, у то време, ретко слободне површине.

Док су посетиоци Дунавског кеја у Смедереву посматрали овај несвакидашњи призор, два ловца су желела да окушају срећу на леденом ловишту. Доста дуго су се прикрадали, јер је река широка, и онда — пушке су пљануле. Са устрептале водене површине подигло се јато у правцу банатских равница. Само је једна пловка остала у води. Некако је успела да се дочепа леда и поскакујући кренула у сусрет наоружаним људима. За то време њен парњак је тужно обилазио у ниском лету место догађаја. Опет су пушке плануле и он је морао да се изгуби са хоризонта. Сада су само метри делили ловце од жељно очекиваног плена. Због мале даљине било је некорисно пуцати, па су одложили пушке и са голим рукама кренули према, на изглед, немоћној пловки. Кад су били на метар-два од ње и поверовали да им је већ у рукама следило је изненађење. Она је залепршала крилима и одлетела пут јата. Тако су испричали ловци.

СЛАТКИ ОТРОВ

Становници округа Свитуотер (у преводу: слатка вода), у Тексасу, приредили су недавно свој седми годишњи традиционални лов. У току само једног викенда они су уловили десет тона змија звечарки. Отров ових опасних гмизаваца продаје се по цени од око 20.000 динара по граму, док им је месо права посластица, наравно за оне који су навикли да на свом јеловнику виде и змијско месо.

КАПА И ТИШКА

ЈОШ као дечак Капабланка је освојио првенство Кубе у шаху. Вест о победи малог Капе, како су га из милоште звали, над званичним праваком Хуаном Корезом брзо је прострујала Кубом. —

Али, мало ко је веровао да између шаховске и физичке величине новог првака постоји тако велика разлика. Због тога, када се нашао у шаховском клубу једног кубанског града, где га нису познавали, најјачи играч га је упитао да ли зна да игра шах. Пошто је добио потврдан одговор, предложио му је да одиграју неколико партија. У првој партији Капабланка је добио скакача форе и врло брзо однео победу. Затим је уступак био сведен само на пешака, али је резултат остао исти. Наредне партије су игране са истим бројем фигура на обе стране. Капабланка је добио једну за другом три партије и озбиљно пољуљао ауторитет свог противника. Он је почео да се жали на недостатак расположења и болест, па је прекинуо са даљом игром. Натукао је шешир на чело, једва прозборио „довиђења“ и нестао из клуба. Убрзо се вратио и упитао свог победника за име. Када је сазнао да је играо са Капабланком повратио му се понос и почео да се хвали да је првaку Кубе давао фигуру форе. Ипак је додао:

— Никада нисам могао да помислим да је мали Капабланка тако велики шахиста!

И тако док је Капа путовао и играо шах по Куби, у Русији је бујао још један шаховски таленат. Био је то Аљехин или како су га друкчије звали Тишка. Узраст му није допуштао да се креће по московским шаховским клубовима, па је био упућен на самостално студирање шаха. Са шаховском таблом и књигама до дубоко у ноћ повлачио се у тишину собе. Зато је и добио надимак Тишка. Кад је имао само десет година, почео је да учествује на дописним турнирима часописа „Шахматное обзорениjе“. На свом првом дописном турниру био је шести, а на четвртом — први. Најбољи шахисти — аматери Русије нису знали да се иза његовог имена крије дечак, па су га на шаховским дописницама титулисали као „милостивог господара господина Аљехина“.

Када су одрасли Капа и Тишка играли су много пута на званичним шаховским такмичењима. Њихов међусобни резултат је нерешен 7:7 уз 33 ремија.

Јесте ли већ чули да...

... већи одељци књига и списа називају се „главама“ и „поглављима“ стога што је стара латинска

реч „капут“ — глава — у средњовековном латинском језику означавала одсек, одељак, поглавље.

... у Шведској је током 1964. године пријављено и регистровано 15.937 проналазака.

... утврђено је да инсекти, нарочито муве, не под-

носе плаву светлост и плаву боју уопште.

... за шећерну трску знало се још у 2. веку пре наше ере, али је она добила већи значај тек од времена великих географских

открића и прекоморске колонизације.

... први воз пуштен је у саобраћај 1825. године на рударској прузи Стоктон — Дарлингтон, јужно од Њукастла у Енглеској. У нашој земљи прва железничка пруга пуштана је у саобраћај по етапама од

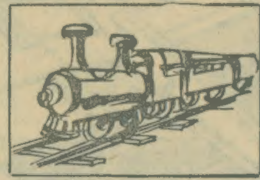

1846. до 1849. године. То је била пруга Марибор — Зидани Мост — Љубљана.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

ОДГОВОРИ

КРАЈ ЈЕДНООКОГ ЕДИЈА

Инспектор је, разгледајући удовичин стан, најпре запазио да на улазним вратима уопште нема звона. Али, много важнија је била једна друга околност. Наиме, кључаоница на улазним вратима постављена је тако да се кроз њу у предсобље може вирити само десним оком. А Еди нема десно око.

СЛУЧАЈ У РЕСТОРАНУ

Гост и да је хтео не би могао да поручи свињске котлете с кромпиром. На таблици на кухињским вратима пише да се у ресторану топла јела могу добити само до 15 часова. Пошто часовник показује 18 часова и 15 минута, а гост се у ресторану, и то по речима саме келнерице, налазио свега два часа, јасно је да је издавање топлих јела било обустављено много пре његовог доласка.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) починак, 6) мекушац из класе главоножаца, 8) аждаја, 9) посуда, 11) одредба, смерница, 14) део коњског прибора, 15) показна заменица, 16) мера за површину, 17) личност из Дизнијевих стрипова, 19) слово латинице, 20) хемијски знак за радијум, 21) два сугласника, 22) иницијали нашег шаховског велемајстора, 23) град у Француској, 25) музичка нота, 26) припадник огранка старих Словена, 27) китова кост у ждрелу, 29) мањи сукоби, 32) зимски спорт, 33) веома дуг временски период, 34) хемијски елемент, 37) врста цвећа.

Усправно: 1) врста жуте боје, 2) иницијали вође социјалистичког покрета у Србији (1881—1914), 3) главни град СССР, 4) узвик, 5) француски певач шансона (Тино), 6) планина у Грчкој, 7) индустријска биљка, 8) речно острво, 10) поклон, 12) богиња јутарњег руменила код старих Грка, 13) показна заменица, 18) престоница старе Арголиде, 19) Ужичанин, 21) линије, 22) засенак, 23) наш познати књижевник, нобеловац, 24) сумрак, 25) крволочна звер, 26) два самогласника, 28) мушки потомак, 30) метал плавичастобеле боје, 3[illegible] светлећи гас, 36) показна заменица, [illegible] ономатопеја мукања.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Мур, 4) сет, 7) компромис, 10) Аца, 11) Уна, 12) ма, 13) сви, 15) ди, 16) Ирак, 18) слад, 20) тил, 21) Тел, 22) лотос, 25) пак, 27) Ури, 29) пас, 31) сензација, 34) По, 35) осе, 36) иј, 37) Олиб, 39) рата, 41) низ, 42) рам.

Усправно: 1) Моцарт, 2) ума, 3) рп, 4) со, 5) ему, 6) Тиндал, 7) Ками, 8) ров, 9) Санд, 13) склоп, 14) исток, 17) Аил, 19) лес, 23) талас, 24) Креоли, 26) кајита, 27) успон, 28) Ин, 29) Пи, 30) сајам, 32) зоб, 33) Цер, 38) из, 40) ар.

МИКИ

by Walt Disney

ЕВО МЕ, МИНИ! И НИСАМ ЗАБОРАВИО АЛАТ!
А... А ЗАР ТИ НЕМАШ КУТИЈУ ЗА АЛАТ!
ДОВРАГА! ЗАБОРАВИО САМ ЈЕ!

БАШ СИ ЗЛАТАН, ШИЉО!
НИШТА НЕ БРИНИ!
МИНИ
ЗДРАВО, МИКИ! УСКАЧИ!
ЗДРАВО МИНИ!
ШТА ИМА НОВО?
ШИЉА МИ НЕШТО ОПРАВЉА КОД КУЋЕ...!
СТАВЉА МИ НОВЕ УТИКАЧКЕ КУТИЈЕ!

ШИЉА! БРЗО ОКРЕНИ!
© 1964 Walt Disney Productions World Rights Reserved
БРЗО! МОЖДА ЋЕМО ЈОШ СТИЋИ НА ВРЕМЕ!
ЗУУМ
ПРЕКАСНО!
СЕМ АКО НЕ ПОРАСТЕШ ОВОЛИКА!

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

ПОЧЕЛЕ СУ ПРИПРЕМЕ ЗА ОПАСНО ПУТОВАЊЕ... БИЛО ЈЕ ПОТРЕБНО СНАБДЕТИ СЕ ХРАНОМ И МУНИЦИЈОМ...
ЗАР РАЧУНАШ НА ТЕШКОЋЕ КАД НОСИШ ТОЛИКО ОРУЖЈА?
НЕ... АЛИ, КО ЗНА! ТО ЈЕ ДИВЉА ЗЕМЉА... ЏУНГЛЕ...
КАСНИЈЕ, У БУРМИ
НЕ ТРЕБА НИШТА ДА БРИНЕТЕ! КОВЧЕГ НЕЋЕ НИКО ДИРАТИ ДО ВАШЕГ ПОВРАТКА! ЈА САМ ЛИЧНО НАРЕДИО!
РАЧУНАШ НА ВЕЛИКУ НАГРАДУ, КРВОПИЈО!

ЛЕТ ЈЕ ПРОТЕКАО БЕЗ НЕЗГОДА...
ОВДЕ ТРЕБА ДА ЈЕ СТАРО, НАПУШТЕНО УЗЛЕТИШТЕ! ВЕРОВАТНО ЈЕ ВЕЋ ОБРАСЛО ТРАВОМ...
ВЕРУЈЕМ ДА ЋУ МОЋИ ДА АТЕРИРАМ!
5-17
ВЕЖИТЕ СЕ! ПОЧИЊЕМО ДА СЕ СПУШТАМО... ИАКО СЕ ПИСТА ЈЕДВА ЈОШ НАЗИРЕ!
NC-711
691

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд. Македонска 31. Жиро рачун број 101-112-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.